

Tietokoneavusteisen yhtyesoiton oppimateriaali

Oppimateriaalin evaluointi ylästeella ja lukiossa

Musiikkikasvatuksen
pro gradu -tutkielma
Rami-Jussi Ruodemäki
Jyväskylän yliopisto
Musiikkitieteen laitos
Kevät 1998

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta: HUMANISTINEN TIEDEKUNTA

Laitos: MUSIIKKITIETEEN LAITOS

Tekijä: RAMI-JUSSI RUODEMÄKI

Työn nimi: TIETOKONEAVUSTEISEN YHTYESOITON

OPPIMATERIAALI Oppimateriaalin evaluointi yläasteella ja lukiossa.

Oppiaine: Musiikkikasvatus

Työn laji: Pro gradu -työ

Aika: Kevät 1998

Sivumäärä: 51 + 53

Tiivistelmä - Abstract:

Tämä tutkimus selvittää kehittämäni yhtyesoitto materiaalin soveltuvuutta koulukäyttöön. Materiaali käsittää kolme kappaletta, joista on kirjoitettu kolmea eri vaikeusastetta olevat stemmat bassolle, kitaralle, kosketinsoittimelle ja rummuille. Bassonotaatio sisältää joitakin itse kehittämiäni, nuotinlukua helpottamaan tarkoitettuja merkintöjä. Opetusmateriaaliin kuuluu lisäksi laulustemmat sekä MIDI-tiedostot, joista voi kuulla kaikki stemmat yhdessä tai erikseen. MIDI-tiedostoja voi myös käyttää soiton harjoittamisessa taustanauhan tapaan. Nuottimateriaali on tarkoitettu jaettavaksi nuotinkirjoitusohjelman tiedostoina, jolloin käyttäjä saa mahdollisuuden muokata nuotinnosta tarpeidensa mukaan, esimerkiksi lisäten laulustemmoja tai muuttaen sävellajia.

Materiaalini evaluoinnin lisäksi olen työssäni perehtynyt tietokoneavusteisen opetuksen historiaan sekä kuvannut aikaisempia Suomessa toteutettuja tietokoneavusteisia musiikin opetuksen kokeiluja. Lisäksi olen kartoittanut yläasteelle ja lukioon suunnattua yhtyesoitto materiaalia sekä tietokoneavusteiseen musiikinopetukseen tarkoitettua materiaalia.

Kehittämäni opetusmateriaalia sai haastatelluilta musiikinopettajilta paljon myönteistä palautetta, mutta myös kritiikkiä. Idea eri vaikeusasteista on käyttökelpoinen, mutta kolmen stemman sijaan kaksi olisi useimmissa tapauksissa järkevämpi vaihtoehto.

Asiasanat: Tietokoneavusteinen opetus, yhtyesoitto, opettaminen, sovittaminen, MIDI

Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopisto, Musiikkitieteen laitos

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen tausta	1
1.2. Käsitteiden määrittely	2
2. TIETOTEKNIikka OPETUKSESSA	5
2.1. Historiaa	5
2.2. Tietotekniikka Suomen kouluissa	5
2.3. Tietotekniikka opettajakoulutuksessa	6
2.4 Tietotekniikka peruskoulun ja lukion opetus- suunnitelmassa	7
3. TIETOKONEAVUSTEINEN MUSIIKIN OPETUS	8
3.1. Aikaisempia koulukokeiluprojekteja	8
3.1.1. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tutkimuslaitos	8
3.1.2. Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitos	9
3.1.3. Petäjän ala-aste	10
3.1.4. Kokemäen yläaste	11
3.2. Tietotekniikka koulun musiikinkirjoissa	12
3.3. MIDIn hyväksikäyttö opetuskäytössä	14
3.3.1. Laitteet	14
3.3.2. Tietokoneisiin saatavia musiikkiohjelmia	15
4. YHTYESOITON OPETUS KOULUSSA	17
4.1. Kappaleiden valintakriteeristö	17
4.2. Kouluyhtyeen ohjaaminen	18
4.2.1. Kokoonpanot	18
4.2.2. Yleisiä huomioita yhtyesoitosta	19
4.2.3. Soitinkohtaisia huomioita	19
4.2.3.1. Kitara	19
4.2.3.2. Basso ja rummut	20
4.2.3.3. Koskettimet	20
4.3. Yhtyesoiton opetus koulun musiikinkirjoissa	21
4.3.1. WSOY:n oppikirjat	21
4.3.2. Otavan oppikirjat	23
4.3.3. Musiikki Fazerin oppikirjat	26

5. OPPIMATERIAALIN LUOMINEN	27
5.1. Materiaalin sisältö	27
5.2. Kappaleiden valinta	27
5.3. Yleisiä ongelmia	30
5.4. Rakenteet	31
5.5. Käytetyt notaatiotavat	32
5.6.1. Bassonotaatio	32
5.6.2. Kitaranotaatio	33
5.6.3. Kosketinnotaatio	34
5.6.4. Laulunotaatio	34
5.6.5. Rumpunotaatio	35
5.6. Vaikeusasteet	35
5.7. Tekninen toteutus	38
6. KOULUKOKEILU	39
6.1. Kokeilun tarkoitus	39
6.2. Tutkimusongelmat	39
6.3. Aineiston keruu	40
6.4. Tutkimusmenetelmä	40
6.4.2. Haastattelu	41
6.5. Tutkimuksen luotettavuus	42
6.5.1. Validiteetti	42
6.5.2. Reliabiliteetti	42
7. TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELUA	44
7.1. Yhteenveto	48
8. PÄÄTÄNTÖ	50

LÄHTEET

LIITTEET

JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Yläasteen ja lukion kurssitarjottimilla on valittavana lähes jokaisessa koulussa erillinen bändisoiton kurssi. Kurssi on hyvin suosittu nuorten musiikin harrastajien keskuudessa. Musiikinopettajalle kurssin pitäminen asettaa tiettyjä haasteita. Olen työssäni tutkinut mm. sovittamiseen, koulukokoonpanoihin ja oikeanlaisen yhtyesoittomateriaalin valitsemiseen liittyviä ongelmia.

Olen myös luonut uudentyyppistä yhtyesoittomateriaalia ja testauttanut sitä Jyväskylän kouluissa. Materiaalin tarkoitus on mahdollistaa aloittelevien ja kehittyneempien soittajien sujuvan toimimisen samassa yhtyeessä. Olen kirjoittanut jokaiselle soittimelle kolme stemmaa, jotka ovat vaikeustasoiltaan hieman erilaisia.

Opetusministeriön asettaman työryhmän linjauksen mukaan tietotekniikan tulisi integroitua luontevaksi osaksi jokaista oppiainetta (Meisalo-Lavonen 1995, 33). Omassa työssäni tämä näkökulma on vahvasti esillä. Nuottimateriaali on tehty tietokoneen notaatio-ohjelmalla ja on siten helposti muokattavissa esimerkiksi sävellajien suhteen. Nuottien lisäksi olen tehnyt kappaleista MIDI-tiedostot, joista tietokoneen sekvensseriohjelmaa käyttämällä saa soivan kuvan kappaleista. Sekvenssejä opettaja voi käyttää selventääkseen itselleen kappaleen kulkua tai taustanauhan tapaan harjoittaessaan jotain soitinstemmaa oppitunnilla.

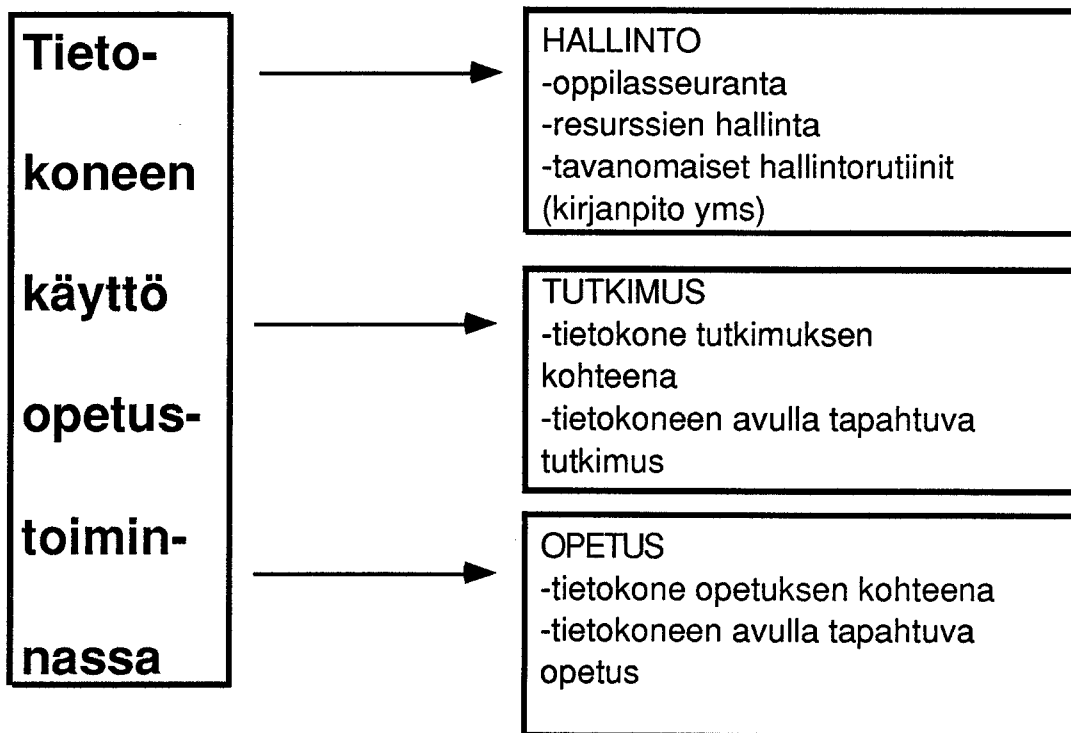
Suoritin oppimateriaalini koulukokeilun Jyväskylässä kevätlukukaudella 1996. Opettajat saivat tutustua ja koekäyttää materiaalia, jonka jälkeen haastattelin heitä. Näin saatua tietoa olen käyttänyt materiaalin kehittämiseen. Liitteenä löytyvä nuottimateriaali on koulukokeilun jälkeen tehty paranneltu versio. Myös litteroidut haastattelut ovat liitteinä tutkimukseni lopussa.

1.2. Käsitteiden määrittely

"*Tietokoneavusteisella opetuksella* tarkoitetaan opetusmenetelmää, jossa opiskelija on pääteen kautta vuorovaikutteisessa yhteydessä tietokoneohjelmaan, joka opettaa hänelle kulloinkin haluttuja tietoja ja taitoja." (Laitinen 1988, 2.)

Joissain opetustilanteissa esitetty määritelmä tuntuu hieman liian ahtaalta. Tietokone ei välttämättä ole opettajan roolissa vaan apuvälineenä opetustilanteessa. Tällöin tietokone on vain työkalu, varsinainen opettaminen jää opettajan tehtäväksi. (Laitinen 1988, 8-10.)

Tietokone voi toimia opettajan apuna myös varsinaisen opetus tapahtuman ulkopuolella. Tietokoneen käyttö opetuksessa voidaan esittää seuraavanlaisena kaaviona (Laitinen 1988, 7).

MIDI on lyhennys sanoista Musical Instrument Digital Interface. Se on digitaalisten musiikkilaitteiden tiedonsiirtostandardi, joka määrittelee laitteiden välisen kielen, käytettävät liittimet, kaapelit, elektroniikan yms. MIDIn alkuperäinen käyttötarkoitus oli mahdollistaa erilaisten syntesoijien liittäminen toisiinsa, mutta tänäpäivänä se mahdollistaa lisäksi erilaisten koskettimistojen, samplereiden, rumpukoneiden, efektilaitteiden ja tietokoneiden kytkemisen yhdeksi modulaariseksi musiikkityöasemaksi. (Hirvi 1995, 13.)

"MIDI on käytössä kaikkialla missä käytetään eletronisia soittimia ja ääniprosessoreita. Erityisen tarpeellinen MIDI on sävellys- ja sovitustyössä, äänitysstudioissa, elokuva- ja videoalalla, nopeasti kehittyvässä multimediasa sekä tietokoneavusteisessa musiikinopetuksessa." (Hirvi - Tuominen1995, 14.)

Uudenaikaisissa syntesoijissa on käytössä 16 MIDI-kanavaa, joista kullekin voidaan määrittää oma soundi. Syntesoijien soundipankeissa on erilaisia ääniä yleensä 99-128 kappaletta. Jos sekvensserin raidalle 1 asetamme soundin numero 33, se saattaa olla mikä tahansa soundi syntesoijasta riippuen. Jos sekvenssin luonut säveltäjä/sovittaja on halunnut soundin kuulostavan nokkahuilulta, kuuntelijan syntesoijan soundi nro 33 saattaaakin jäljitellä sähkökitaraa. Tämä tekee tiedostojen vaihtamisen ongelmalliseksi. (Hirvi - Tuominen1995, 90.)

General MIDI eli GM on 1991 hyväksytty laitestandardi joka mahdollistaa tiedostojen vaihtamisen erilaisten syntesoijien välillä. GM-soundipankissa on 128 soundia jotka on järjestetty tietyn spesifikaation mukaisesti siten, että kun säveltäjä määrää piano-raidalle soundin numero 1, hän voi olla varma, että kuuntelijan GM syntesoija toistaa raidan pianosoundilla. (Hirvi-Tuominen1995, 91.)

General MIDI määrittelee 81 perkussiosoundia. Perkussioille on GM:ssä varattu kanava 10. Soundit ovat sovitussa järjestyksessä koskettimistolla siten, että C1 on bassorumpu, D1 on virveli, lehmänkello löytyy koskettimesta G#2 jne. (Hirvi-Tuominen 1995, 94.)

Sounditietojen lisäksi General MIDillä välittyy muutakin soittamiseen liittyvää informaatiota esim. velocity ja after touch sekä muita MIDI-kontrolloreihin liittyvää tietoa. Jos sekvenssi noudattaa General MIDIn vaatimuksia ja se on lisäksi tallennettu Standard MIDI File-formaatissa se voidaan toistaa millä tahansa General MIDI-laitteella. (Hirvi-Tuominen 1995, 94.)

Standard MIDI File eli SMF on 1988 käyttöön otettu tiedonsiirtoformaatti, joka vastaa tietokone maailman ASCII-merkkijärjestelmää. Kaikki uudet tietokonepohjaiset ja erilliset sekvensserit kykenevät tallentamaan ja lukemaan SMF-tiedostoja. Myös uudet nuotinosohjelmat pystyvät kääntämään SMF-tiedostot nuotinosiksi. (Hirvi-Tuominen 1995, 89-91.)

Yhtyeellä tai *bändillä* tarkoitetaan tämän tutkimuksen yhteydessä kokoonpanoa, johon kuuluvat kaikki tai osa seuraavista instrumenteista: kitara, sähkökitara, sähköbasso, piano, syntesoiija, rumpusetti sekä lyömäsoittimia. Soittimien lisäksi määritelmän mukaiseen yhtyeeseen voi kuulua laulaja tai useita laulajia.

2. TIETOTEKNIikka OPETUKSESSA

2.1. Historiaa

Tietokoneavusteisen opetuksen juuret löytyvät ns. ohjelmoidusta opetuksesta. Siinä laadittiin sopivia oppikirjakokonaisuuksia joiden läpikäynnin jälkeen opiskelija joutui tenttimään aiheen päästäkseen seuraavaan asiakokonaisuuteen. Opetus pyrittiin järjestämään ilman opettajan läsnäoloa. Ohjelmoidussa opetuksessa esiintyi kaksi suuntausta joista toisen mukaan kaikki opiskelijat kävivät opiskeltavan aineksen läpi samassa järjestyksessä, toinen suosi vapaavalintaisia reittejä. Molemmat suuntaukset ovat vaikuttaneet tietokoneavusteisen opetuksen kehittymiseen. (Laitinen 1988, 2-3.)

Ensimmäiset opetuskäyttöön suunnitellut tietokoneohjelmat ovat peräisin 1960-luvulta. Tunnetuin tuolta ajalta peräisin oleva järjestelmä on Illinois'n yliopistossa kehitetty PLATO. 60-luvun tietokonejärjestelmät olivat kalliita, joten ainoastaan suurilla yliopistoilla oli mahdollisuus niiden käyttöön. Mikrotietokoneiden yleistymisen 70-luvun lopussa ja halpeneminen edelleen 80-luvulla mahdollistivat tietokoneavusteisten ohjelmien "uuden tulemisen". (Laitinen 1988, 3-4.)

2.2. Tietotekniikka Suomen kouluissa

Kun tietokoneet tulivat suomalaisiin kouluihin 80-luvun alussa, ei kukaan oikein tiennyt, mihin niitä pitäisi käyttää (Meisalo-Lavonen 1995, 32). Vuonna 1984 kouluhallitus ja ammattikasvatishallitus asettivat Tietokone opetuksessa -projektin (TOP), jonka tehtävänä oli laatia suunnitelma peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten tietotekniikan opetuskäytön edistämiseksi. Projektin johtoryhmä sai mietintösä tietotekniikan integroimisesta kouluopetukseen valmiiksi 1986. Opetusministeriö suhtautautui myönteisesti mietintöön ja oli valmis myöntämään voimavaroja jatkossa TOP -projektin toiminnan edistämiseksi. (TOP 1989, 1.)

TOP-projekti merkitsi suomalaisissa oloissa varsin mittavaa panostusta tietotekniikan opetuskäytön kehittämiseksi. Tosin TOPissa tehtiin suuria linjauksia, jotka näyttävät lievästi epäonnistuneilta. Yksi tällainen oli panostus tietotekniikkaan erillisenä oppiaineena. Nykyinen suuntaus on ottaa tietotekniikka luontevaksi osaksi jokaista oppiainetta (Meisalo-Lavonen 1995, 33.)

Toinen ilmeinen virhe oli suunnata voimavaroja liiaksi pelkästään ohjelmien ja tekniikan kehittämiseen. Nyt opetusministeriö on asettanut tutkimuksen keskeiseksi osaksi tietotekniikan opetus-
käytön kehittämistä. (Meisalo-Lavonen 1995, 33.)

Kolmas oikomista vaativa toimenpide oli opettajien täydennyskoulutukseen suunnattu panostus peruskoulutuksen kustannuksella. On osoittautunut liian vaativaksi kouluttaa kaikki virassa olevat opettajat hyödyntämään tietotekniikkaa työssään. Jatkossa on panostettava opettajien peruskoulutukseen. (Meisalo-Lavonen 1995, 34.)

2.3. Tietotekniikka opettajakoulutuksessa

Keväällä 1995 Helsingin yliopiston matemaatisten aineiden opetusharjoittelijoilta kerättiin palaute tieto- ja viestintätekniikan käytön ongelmista. Kävi ilmi, että opiskelijoiden mielestä heiltä edellytetään opetusharjoittelussa, seminaarityöskentelyssä ja didaktiikan opinnoissa tietotekniikan monipuolista käyttöä, mutta näitä taitoja opeteta riittävästi. Järjestetyillä kursseilla olisi opiskelijoiden mielestä pitänyt pohtia enemmän tietotekniikan opetus-
käytön didaktisia kysymyksiä. Kursseihin käytetty aika oli liian lyhyt ja sillä oli keskitytty liiaksi nappulatekniikkaan. Monet opiskelijat toivoivat lisäksi opetusta sähköpostin ja multimedian käytöstä. (Meisalo-Lavonen 1995, 91.)

Kasvatustieteen laitokselta opiskelijoilta kerätyn palautteen perusteella voitiin todeta, että tietotekniikan kursseja kyllä järjestetään, mutta lyhyillä kursseilla hankittu tieto unohtuu nopeasti.

Tämä johtuu siitä että, vaatimuksia hankitun tietotaidon jatkuvaan soveltamiseen ei juurikaan sisälly opetusohjelmaa. Opiskelun alkutaipaleella käydyn kurssin tietoja tarvitaan pahimmassa tapauksessa vasta esim. tutkielman yhteydessä, kun suurin osa opitusta on jo ehditty unohtaa. (Meisalo-Lavonen 1995, 91-92.)

2.4. Tietotekniikka peruskoulun ja lukion opetus-suunnitelmissa

Uusissa opetussuunnitelman perusteissa tietotekniikka on opettamisen ja oppimisen väline. Tämän pitäisi näkyä koulujen suunnitellessa työmuotoja. Keskeisiä tietotekniikan käyttöön rohkaisevia sanoja lukion ja peruskoulun opetussuunnitelmassa ovat yleissivistys, oppimis- ja tiedonkäsitys sekä opiskeluvalmiudet (Rinta-Filppula 1994, 8). "Nykyinen oppimiskäsitys korostaa oppilaan aktiivista roolia oman tietorakenteensa jäsentäjänä" (Opetushallitus 1994, 10). Lisäksi peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa mainitaan oppiainerajat ylittäviä aihekokonaisuuksia, joista yksi on tietotekniikan käyttötaito. "Tietotekniikan käyttötaidon opiskelu auttaa oppilasta omaksumaan laitteistoon ja ohjelmistoihin liittyviä peruskäsitteitä, joiden avulla hän saa jatkuvat valmiudet opiskella uusia ohjelmistoja ja hyödyntää tietotekniikkaa muiden aineiden opiskelussa" (Opetushallitus 1994, 35).

3. TIETOKONEAVUSTEINEN MUSIIKINOPETUS

3.1. Aikaisempia koulukokeiluprojekteja

3.1.1. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tutkimuslaitos

Yksi varhaisimmista musiikinopetusohjelmien kokeiluprojekteista suoritettiin osana laajempaa opetusministeriön ja SITRA:n rahoittamaa "Käyttäjäkeskeinen tietotekniikan opetuskokeilu"-projektia. Kokeilu suoritettiin Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen tutkimuslaitoksen toimesta ja siihen osallistuivat Jyväskylän lyseon lukion ensimmäisen ja toisen luokan oppilaat sekä osittain myös Voionmaan yläasteen seitsemännen luokan oppilaat. (Kaakkurivaara 1987, 79.)

Käyttäjäkeskeisen tietotekniikan opetuskokeilussa käytettiin Commodore 64- ja Commodore SX 64-microtietokoneita. Musiikin opetusohjelmaksi oli valittu Music Construction Set -ohjelma, jonka avulla voi säveltää tietokoneen näytössä näkyvälle viivastolle, kuunnella ohjelmalevykkeelle tallennettuja sävellyksiä, muunnella valmiita sävellyksiä sekä ratkoa musiikin teoriaan liittyviä tehtäviä. (Kaakkurivaara 1987, 80.)

Oppilaat työskentelivät kuulokkeita käyttäen joko yksin tai pareittain. Ohjelmaa käytettiin pääasiassa vapaaseen säveltämiseen ja tuttujen laulumelodioiden kirjoittamiseen ja kuuntelemiseen. Ryhmän opettaja laati myös joitakin teoriatehtäviä mm. sointujen rakentamista ja rytmivirheiden korjaamista, joihin oppilaan hakivat ratkaisuja ohjelman avulla. (Kaakkurivaara 1987, 80.)

Musiikin teoriaa hyvin hallitsevat pystyivät hyödyntämään taitojaan tietokonetyöskentelyssä muokatessaan sävellyksiään tunti tunnilta täydellisimmiksi. Myönteistä palautetta opetuskokeilusta antoivat myös musiikillisesti vähemmän lahjakkaat oppilaat, jotka kertoivat nauttivansa tietokoneen avulla säveltämisestä. (Kaakkurivaara 1987, 83.)

3.1.2. Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitos

Lukuvuonna 1986-1987 Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitoksella järjestettiin projekti, jonka tarkoituksena oli tutkia tietokoneen musiikkiohjelmien soveltuvuutta länsimaisen taidemusiikin tärkeimpien sävellysmuotojen opettamiseen. Kokeilussa opettajina toimivat musiikkikasvatuksen opiskelijat ja tutkimusryhmänä olivat Voionmaan ylästeen musiikkiluokan oppilaat. Sävellyspankki järjestettiin kerhona ja siihen osallistuminen oli vapaaehtoista. (Louhivuori-Vester 1988, 231.)

Säveltäminen suoritettiin MusicWorks -ohjelmalla ja Macintosh-tietokoneilla. Ohjelman eduksi luettiin mahdollisuus käyttää graafista notaatiota, jonka käyttö nopeuttaa ja helpottaa tiettyjen sävellysmuotojen opettamista visuaalisuutensa vuoksi. Ohjelma mahdollistaa 1-4-äänisen musiikin tuottamisen. Keskeisiä toimintoja opettettujen sävellysmuotojen (kaanon, fuuga, rondo ja minimalismi) kannalta ovat mahdollisuudet leikata ja liimata sävelmateriaalia sekä mahdollisuus transponointiin ja sävellajien vaihtamiseen. Ohjelma osaa lisäksi toteuttaa osan kontrapunktisista sävellyskeinoista (rapu, peili, augmentaatio, diminuutio). (Louhivuori-Vester 1988, 232.)

Sävellyskerhoprojektissa mitattiin asennoitumisia tietokoneen käyttöön, musiikin teoriaan ja säveltämiseen sekä itse kerhoon. Mittaukset suoritettiin kyselykaavakkeilla ennen kerhoa ja 14 kerhokerran jälkeen. Alkumittauksessa todettu voimakas kiinnostus tietokoneiden käyttöä kohtaan oli hieman laskenut kerhon aikana. Samansuuntaisia tuloksia on saatu aikaisemmissakin tutkimuksissa; uutuudenviehätyksellä on suuri osuus myönteiseen suhtautumiseen, todelliset vaikutukset ilmenevät vasta pidemmällä aikavälillä. (Louhivuori-Vester 1988, 238-241.)

Musiikin teoriaan oppilaat suhtautuivat hieman myönteisemmin kerhon jälkeen kuin ennen kerhoa. Säveltämistä pidettiin kerhon jälkeen vähemmän työtä vaativana ja helpompana kuin oli kuviteltu. Itse kerhoon oppilaat suhtautuivat hyvin myönteisesti ja useimmat ilmoittivat haluavansa jatkaa vastaavassa kerhossa.

Monet olivat kokeneet kerhoajan liian lyhyeksi. 45 minuutin oppitunnin sijaan kaksoistunti olisi ollut oppilaiden mielestä sopivampi kerhonpitoaika. (Louhivuori-Vester 1988, 241-242.)

Osoittautui, että oppilaat omaksuvat nopeasti tietokoneen käytössä tarvittavat valmiudet. Myös sävellysmuotojen oppiminen tapahtui nopeasti, oppilaat saivat lukuisia sävellyksiä valmiiksi. Graafisen notaation käyttö oli nopeaa, mutta sävellykset muistuttivat usein toisiaa. Graafinen notaatio houkuttelee käyttämään tietyn "näköisiä" sävelkulkuja ja ne toistuivat lähes kaikkien sävellyksissä. Perinteinen notaatio ohjaa tarkempaan sävelsuhteiden pohtimiseen, mutta tämä myös hidastaa sävellysprosessia. (Louhivuori-Vester 1988, 243-244.)

3.1.3. Petäjän ala-aste, Ranua.

Petäjän ala-asteen opettaja Paula Tallgren kokeili tietokoneen käyttöä sekä musiikin, että kuvaamataidon opetuksessa. Tavoitteekseen musiikissa hän oli asettanut tietokoneen ja sen oheilaitteiden käyttömahdollisuuksien kartoittamisen toisten välineiden rinnalla. Käytössään hänellä oli Amiga 2000 ja Amiga 500 tietokoneet sekä myöhemmin hankittu Yamaha MIDI-koskettimisto. Käytetty ohjelma oli Deluxe Music. Kokeilu on tehty lukuvuosina 1989-90 ja 1990-91.

Petäjän ala-asteelaisilla oli käytössään vain yksi tietokone, joten Tallgren järjesti opetuksen eriyttämällä. Aluksi Tallgrenillä ei ollut MIDI-koskettimistoa käytössään, joten konetta käytettiin kirjoituskoneen tapaan nuottien kirjoittamiseen. Erona perinteiseen nuottikirjoitukseen oli nyt se, että oppilas pystyi kuulemaan kirjoittamansa melodian tietokoneen soittamana. Kuulokuvan perusteella oppilas pystyi päättelemään oliko melodia kirjoitettu oikein vai väärin. Kun koululle oli hankittu MIDI-koskettimisto, nuotinkirjoitus saattoi jatkua parityönä siten, että toinen valitsi halutun aika-arvon näppäimistöltä ja toinen sävelkorkeuden koskettimistolta. (Tallgren 1990, 74.)

Muistiin kirjoitettuja melodioita hyödynnettiin myöhemmin soiton harjoitteluun hieman samaan tapaan, kuin omaa materiaalianikin voisi hyödyntää. Tietokone asetettiin pyörittämään harjoiteltavaa kappaleen osaa sopivan hitaassa tempossa ja oppilaat soittivat akustisilla soittimilla omia stemmojaan. Soittotaitojen karttuessa tempoa nostettiin ja osia liitettiin toisiinsa. (Tallgren 1990, 75.)

Oppilaiden nuotinnoksia käyttäen oppilaat kokeilivat myös "sovitamisen" alkeita. Viiden- ja kuudesluokkalaiset lisäilivät bassoääniä ja harmonioita kolmas- ja neljäsluokkalaisten tekemiin melodioihin. Monet oppilaat lisäsivät melodioihin myös yhden tai useamman rytmisoittimen. Oppilaat muuntelivat myös valmiita melodioita vaihtelemalla tempo, sävellajia, soittimia (programmeja) ja tarkkailivat muunnosten vaikutuksia. (Tallgren 1990, 75-76.)

Arvioidessaan tietokoneen soveltuvuutta ala-asteen musiikinopetuksen Tallgren (1990, 77-80) toteaa tietokoneen oheislaitteineen soveltuvan hyvin musiikinopetuksen lisälaitteeksi, mutta ei korvaamaan mitään akustista soitinta eikä varsinkaan opettajaa. Hänen mielestään eriyttämiseen sekä aineensisäiseen ja aineiden väliseen integraatioon tietokone on erittäin käytännöllinen väline. Musiikissa hän näkee tietokoneen sopivan erityisesti kuuntelukyvyn ja luovuuden kehittämiseen.

3.1.4. Kokemäen yläaste, Kokemäki.

Kokemäen yläasteen opettajan Asko Salmisen tavoitteena oli opettaa musiikin teorian peruskäsitteistöä rytmin, melodian ja harmonian alueilta 7.-9. luokille. Käytössään hänellä oli Compis-tietokoneita sekä erilaisia syntesoijia ja äänigeneraattoreita. Ohjelmistona hän käytti COMPIS-MUSA -ohjelmaa sekä erillistä sävellysohjelmaa ja musiikkivisailuohjelmaa. Kokeilu on tehty 80-luvun lopussa.

Salmisella oli käytössään tietokoneluokka, jossa koneita riitti yksi kahta oppilasta kohden. COMPIS-MUSA -ohjelma on luonteeltaan

opastava, joten oppilaat etenivät omaan tahtiin teoriaharjoituksissa. Myöhemmin luokat siirtyivät käyttämään sävellysohjelmaa, jolla teorian tietämystä on päästy kokeilemaan käytännössä. Oppilaat työskentelivät edelleen pareittain kuulokkeita käyttäen. Kaikki valmiit harjoitukset kuunneltiin tunnin loputtua ja niistä tehtiin arvioita. (Salminen 1990, 36.)

Yleensä osa tunnista käytettiin musiikkivisailuun. Kilpailun muodossa oleva ohjelmaa sisälsi soitin-, tempo-, oktaavi-, sävellaji-, moodi-, rytmi- ja voimakkuusvaihteluja, jotka kilpailijoiden oli tunnistettava. (Salminen 1990, 36-37.)

Salminen toteaa joutuneensa luopumaan osittain asettamistaan tavoitteista, koska saavutettuihin tuloksiin pitää yhdistää käytetystä tietotekniikasta aiheutuneet ulkomusiikilliset ongelmat. Alkuperäisten tavoitteiden sijaan sen sijaan oli tullut uusia tavoitteita. Selvimmin näkyvä saavutus oli musiikkiharrastuksen kasvaminen. Oppilaat, jotka eivät olleet aikaisemmin näkyvästi harrastaneet musiikkia, saattoivat nyt jäädä omalla ajallaan jatkamaan sävellysten rakentelua tietokoneluokkaan. (Salminen 1990, 37.)

Salminen kokee tietokoneen käytön lisänneen oppilaiden motivaatiota musiikin opiskeluun. Vaikka laitteiston alkuperäinen tarkoitus oli teorian opetus, Salmisen mukaan se sopi varsin hyvin myös luovan työskentelyn välineeksi. Jatkossa häntä kiinnostaisi kokeilla mm. tietokoneavusteisia kuoron ääniharjoituksia sekä säveltapailuharjoituksia. (Salminen 1990, 37-39.)

3.2. Tietotekniikka koulun musiikinkirjoissa

Ensimmäinen koulukäyttöön suunnattu musiikinoppikirja, josta löytyy varteenotettavaa tietoa tietotekniikan ja musiikin yhteydestä, on *Otavan Opus 1, lukion musiikki, kurssit 1-2* (Kasper-Lampila-Tikkanen, 1991). "MIDI-opas" löytyy kirjan viimeisiltä varsinaisilta sivuilta, joululaulujen ja sointutaulukoiden välistä. Oppaassa käsitellään MIDIä sovittajan ja säveltäjän

näkökulmasta hyvin konkreettisella tavalla. Keskeiset työtavat ja käsitteet käydään läpi kuin käyttäisimme sekvensseriohjelmaa: mitä meidän on tiedettävä MIDIstä selvitäksemme työstä. Opas kertoo kuinka MIDI-tietoa muokataan Master Tracks Pro -sekvensseriohjelmalla, mutta suurin osa työtavoista on yleistettävissä mille tahansa sekvensserille. Oppaan lopussa on vielä MIDI-sanastoa, jossa selitetään muutama keskeinen termi.

Seuraavan kerran MIDI esiintyy koulukirjoissa WSOY:n *Musiikin aika 2*:ssa (Juutilainen-Kukkula 1996). MIDIstä kertova kappale on sijoitettu kosketinsoittimien historiaa käsittelevän kronologisen jakson päätteeksi. Kirjasta löytyy "pähkinänkuoressa" tietoa MIDIn historiasta, MIDI-liittimistä, -viesteistä, -kanavista ja syntesoijista. Lisäksi lukuun on liitetty omat kappaleet sekvensseri- ja notaatio-ohjelmista. Luvun viimeinen kappale "Tietokone ja musiikki" kertoo millaisia teknisiä vaatimuksia musiikin tekeminen asettaa tietokoneille.

1997 julkaistussa Otavan kirjassa *Selvät sävelet 8-9* (Kangas-Kasper-Lampila-Paavilainen-Suomela) on oma osio musiikkiteknologialle. Kappaleessa "Tietokone - muusikon apuväline ja soitin" alussa tietokone esitellään säveltäjän apulaisena, nuotinkirjoittajana, nauhurina ja itsenäisenä instrumenttina tai musiikin esittäjänä. Syntesoijista löytyy oma kappale, samoin MIDIstä. Alaotsikon "Tarvittavat laitteistot ja ohjelmat" alta voi lukea musiikin tietotekniikan laitteistosta, varsinainen ohjelmistosta kertova luku on otsikoitu viimeiseksi nimellä "Musiikkiohjelmia". Siinä esitellään sekvensseri- ja notaatio-ohjelmien toimintaa ja käyttöä. Luvun lopussa on maininta muista musiikkiohjelmista joista esimerkkeinä ovat opetus- ja säestysohjelmat. Luku päättyy musiikin tietotekniikkaan liittyvään sanastoluettoloon, jossa määritellään 15 keskeistä aiheeseen liittyvää termiä.

Kirjayhtymän *Koulun Tietotekniikka* -sarjan osassa 2 (Asikainen, Hyötyläinen, Hyötyläinen, Kaakkurivaara, Louhivuori, Rautasalo 1987) löytyy koulun musiikkitunneille suunnattua materiaalia luvuissa "Musiikki ja puheilmaisuus, sekä "Tietokoneen käyttö musiikissa". Vaikka kyseessä ei ole varsinaisesti musiikin oppikirja,

se voidaan rinnastaa sellaiseksi sillä kouluhallitus hyväksyi teoksen "oppikirjaa korvaavaksi kokeilumonisteeksi" lukuvuosisiksi 1987-1988.

"Tietokoneen käyttö musiikissa" -kappale alkaa selostuksilla siitä kuinka tietokone toimii säveltäjien ja nuotinkirjoittajien työkaluna. Omat kappaleet on kirjoitettu tietokonemusiikin historiasta ja MIDistä. Myös tietokoneen äänentuottamismahdollisuuksista sekä digitaalisen ja digitoiduin äänen käsittelystä löytyy tietoa.

Varsin mielenkiintoisia ovat kirjassa esitetyt ajatukset säveltämisen opettamisesta musiikkiohjelmien graafista partituuria hyväksi käyttäen. Ideana on, että mahdollisimman vähäisillä teoria-tiedoilla voidaan säveltää musiikkia tiettyjen sävellysmuotojen mukaisesti. Kirjasta löytyy tehtäviä ja esimerkkejä kaanonista (imitaatiotekniikka), organumista, faux bourdonista, fuugasta, rondosta, parodiatekniikasta ja minimalismista. Lisäksi kirja opastaa lyhyesti satunnaismusiikin luomiseen tietokoneen avulla.

3.3. MIDI:n hyväksikäyttö opetuksessa

3.3.1 Laitteet

Kokemäen yläasteen kokeiluprojektissa oli käytössä musiikki-ohjelmia, jotka eivät tukeneet MIDI-standardia. Ilman MIDIä voidaan toimia silloin kun tietokoneeseen ei liitetä ulkopuolisia koskettimistoja tai syntesoijia. Varsin pienillä investoinneilla voi tänäpäivänä hankkia suhteellisen tehokkaan MIDI-työympäristön. Tietokoneen lisäksi tarvitaan ainoastaan MIDI-sovitin eli interface tai äänikortti ja syntesoija (Vaurula 1997, 31).

Syntesoijan tulisi tukea General MIDI-standardia ja käytettävän ohjelmiston pitäisi pystyä lukemaan Standard MIDI File-tiedostoja. Käytännössä kaikki uudet (1995-) laitteistot täyttävät nämä ehdot.

3.3.2. Tietokoneisiin saatavia musiikkiohjelmaa

Markkinoilla on saatavilla erityisiä musiikin opetusohjelmia varsin runsaasti. Osa ohjelmista pyrkii opettamaan uutta asiaa, osa on luotu harjoittamaan jo opittuja taitoja. Jussi Hirven mukaan (1995, 167-168) tietokone toimii hyvin musiikin tietojen ja taitojen harjoittamisessa mutta uuden asian opettamisessa se ei voi täysin korvata opettajaa, koska musiikin opettaminen edellyttää yleensä myös inhimillistä vuorovaikutusta.

Musiikinopetusohjelmat voivat olla esimerkiksi tekstipohjaisia musiikkitietokilpailuja. Lisäksi on saatavilla teoria- ja säveltapailuohjelmia sekä soitinopetukseen tarkoitettuja ohjelmia. Ensimmäisistä säveltapailuohjelmista mainittakoon Resonate-yhtiön "Listen", joka naamioi säveltapailun tietokonepelin pelaamisen kaltaiseksi ajanvietteeksi (Massey 1988, 54-55).

Säestysohjelmien klassikko on suomenkielisenäkin saatavilla oleva "Band In A Box", jonka avulla voidaan helposti luoda harjoitustaustat syöttämällä ohjelmaan harjoiteltavan kappaleen reaalisointumerkit, haluttu kokoonpano ja musiikkityyli. "Band In A Box" soveltuu hyvin yhtyesoiton opetukseen luokkatilanteessa. "Se on hyvä orja, se vaan kiltisti pyörittää jotain A-osaa loputtomasti..." (Parviainen, Liite 46). Lisäksi on saatavilla runsaasti soitinkohtaisia opetusohjelmia, jotka huomioivat soittimien erityistarpeita. (Hirvi 1995, 169.)

Varsinaisten opetuskäyttöön tarkoitettujen ohjelmien lisäksi opetuksessa voidaan tietysti käyttää tavallisia MIDI-ohjelmia. Ohjelman hankinnan ratkaisee käyttötarve: tarvitaanko ohjelmaa nuotinnokseen, sovitusten tekemiseen vai valmiiden MIDI-file kappaleiden soittamiseen (Vaurula 1997, 37).

Nuotinnosohjelmaa voidaan käyttää nuottien kirjoittamisen harjoitteluun. Musiikinopettajalle nuotinnosohjelmasta on suuri apu: tulostettu nuotti on selkeä, ja myöhemmin muokattavissa. Sekvensseriohjelmilla voidaan tallentaa musiikkia moniraita-

nauhurin tapaan. Tallennettua MIDI-tietoa voidaan sekvensseri-ohjelmalla käsitellä kuvan- tai tekstinkäsittelyohjelman tapaan leikanten, liimaten, kopioiden sekä muunnellen monella muulla tavalla. Koulukäyttöön tehtävät sovitukset syntyvät sekvensseri-ohjelmalla kätevästi, jokainen stemma soitetaan sekvensserille autenttista soitinta jäljittelevällä soundilla. Näin sovittaja saa käsityksen teoksestaan jo tekovaiheesta. Stemmat voidaan tulostaa nuotinkäsittelyn kautta nuoteiksi. (Hirvi 1995, 166-167.)

4. YHTYESOITON OPETUS KOULUSSA

4.1. Kappaleiden valintakriteeristö

Yhtyesoiton opetuksessa saattaa ongelmaksi muodostua oikeanlaisen soittomateriaalin valitseminen. Suomalaiset musiikin oppikirjat ovat laadukkaita ja niiden soittomateriaali on hyvin valittua, mutta usein löytyy oppilaiden suosikkikappaleita, joista ei ole olemassa julkaistua nuottinnosta. On myös paljon yhtyesoitto materiaaliksi sopivaa materiaalia, joka tavallisessa luokkakäytössä on käyttökeltvotonta ja siksi jäänyt pois oppikirjojen ohjelmis-toista. Esimerkiksi laulumelodia saattaa vaatia bluesmaista improvisointia, jota ei suurella lauluryhmällä voi toteuttaa.

Jos opettaja valitsee yksin materiaalin koulun pop/rock-yhtyeelle, soitettavat kappaleet eivät välttämättä vastaa oppilaiden musiikkimieltymyksiä. Oppilaat tuovat mielellään ehdotuksia yhtyeen ohjelmistoon, mutta hyvin usein kappaleet ovat jostain syystä sopimattomia koulukäyttöön. Jeff Santy (1990, 36-37) on ratkaisu ongelman siten, että oppilaat tuovat ehdotuksia ohjelmistoon haluamistaan kappaleista, mutta hän on luonut kriteeristön, johon ehdotettujen kappaleiden täytyy tavalla tai toisella sopia. Näkökohtia joiden perusteella ehdotus joko hylätään tai hyväksytään ovat:

1. Soitettavuus. Onko kappaleen vaikeusaste sopiva ryhmälle. Onko käytettävissä tarvittavia soittimia yms.
2. Erityispiirteet. Opitaanko kappaleen avulla jokin erityinen tekniikka, sointu, rumpukomppi tms.
3. Kansansuosio. Onko ehdotus vain yhden tai kolmen oppilaan suosikki vai pitävätkö muutkin ehdotusta mielekkäänä.
4. Uusi tyyli. Edustaako kappale jotain erilaista, oppimisen kannalta mielekästä tyyliisuuntausta, joka monipuolistaisi musiikkikokemuksiamme.
5. Pop-historiallinen merkitys. Ehdotetun kappaleen/alkuperäisen esittäjän ansiot ja asema populaarimusiikissa. Onko hän pop-

musiikin kannalta merkittävä henkilö, kuuluvatko hänen teok-
sensa muusikon yleissivistykseen.

6. Yleinen hyväksyttävyys. Onko kappaleen sanoitus moraalisesti
niin arveluttava, että se pitää hylätä ohjelmistosta.

4.2. Kouluyhtyeen ohjaaminen

4.2.1. Kokoonpanot

Oikean bändisoundin saavuttamiseksi ei riitä pelkästään toonika-,
subdominantti- ja dominantti-sointutehojen runsas käyttö.
Pop/rock-yhtyettä voi verrata kamariyhtyeeseen, jolla on oma
tunnistettava sointinsa. Monet opettajat kasvattavat yhtyeen
kokoa ja laajentavat soitinvalikoimaa kellopeleillä, nokkahuiluilla
ja muilla koulusoittimilla saadakseen mahdollisimman monta
oppilasta työllistettyä. Soiva lopputulos saattaa tällätavoin ajautua
hyvin kauas alkuperäisestä soinnista. Musiikillisesti parempi
ratkaisu onkin laajentaa yhtyeiden määrää kuin soittajien määrää
yhtyeissä. Valitettavasti tämä aiheuttaa yleensä ongelmia tilan-,
ajan- ja laitteiston käytön suhteen. (Cutietta-Brennan 1991, 40.)

Cutietaan ja Brennan'in (1991, 40) mukaan perusrock/pop-
yhtyeen kokoonpano voi vaihdella seuraavissa raameissa:

<u>SOITIN</u>	<u>LUKUMÄÄRÄ</u>
Kitara	1-3
Basso	1
Rummut	1, usein lisäksi yksi tai useampi perkussionisti
Laulu	1-4
Saksofoni	1-2
Muut melodia- soittimet (puhaltimet, jouset yms)	1-4

4.2.2. Yleisiä huomioita bändisoitosta

Sovitettaessa rock/pop-yhtyeelle kannattaa muistaa, että kaikkien soittimien ei tarvitse soittaa yhtä aikaa ja stemmojen tuplaukset ovat harvinaisia nykypopin valtavirrassa. Usein opettajalla on käytössään vain kappaleen melodia ja soinnut, joista ei voi päätellä eri instrumenttien stemmoja. Paras tapa löytää oikeat äänet on kuunnella alkuperäisiä levytyksiä. Kappaleen stemmojen kirjoittaminen on erittäin hyvää säveltapailuharjoitusta opettajalle ja oppilaille. Tehdessään transkriptioita opettaja/oppilaat oppivat samalla myös stemmojen oikean fraseerauksen. (Brennan-Cutietta, 1991, 41.)

Usein ongelmana yhtyesoiton opetuksessa on liian suuri äänen voimakkuus. Harjoitukset saattavat häiritä viereisen luokan oppitunteja ja pahimmillaan aiheuttaa kuulonalenemaa oppilaille ja opettajalle. Onneksi nykyaikaiset vahvistimet ovat kehittyneet siten, että entistä pienemmällä äänenvoimakkuudella voidaan tuottaa "oikean" kuuloista rocksoundia. Tämän päivän rockissa uusi käsite on "stage volume", esiintymislavan äänenvoimakkuus, joka on huomattavasti pienempi kuin yleisölle PA-laitteiston kautta ohjattava äänenvoimakkuus. Oppilaita voi kannustaa harjoittelemaan "stage volumella" soittamista, se kuuluu keikkamuusikon työympäristöön ja mikä parasta se soveltuu koulu-ympäristöön paljon paremmin kuin perinteinen "potikat kaakkoon"-tyyli. (Brennan-Cutietta, 1991, 45).

4.2.3. Soitinkohtaisia huomioita

4.2.3.1. Kitara

Koulun bändikursseilla on hyvin usein tilanne, että kitaristeja on enemmän kuin heitä oikeastaan tarvitsisi. Jotta turhat stemmojen tuplaukset voisi välttää, kannattaa sovittaessa ajatella kitaran kolmea roolia: melodista, harmonista ja rytmistä. Yksi kitaroista voi soittaa esimerkiksi lyhyitä sointuiskuja virvelin rytmissä

(chord chop), toinen soittaa arpeggioita ja kolmas jotain melodista repetitiota, riffiä. (Brennan-Cutietta, 1991, 42.) Kitaran, erityisesti sähkökitaran, sointia voi varioida useilla erilaisilla soitto-tekniikoilla ja vahvistinteknisillä keinoilla.

4.2.3.2. Basso ja rummut

Basson tehtävä yhtyeessä on luoda perusta harmonialle ja yhdessä rumpujen kanssa pitää yhtye rytmisesti "kasassa" (Brennan-Cutietta 1991, 42). Hyvä perussääntö on sovittaa bassorummut iskut ja basson äänet samoille tahtiosille. 4/4-tahtilajissa basso soittaa yleensä ykköselle soinnun perusäänen, kolmosella tai nelosella voi "keinauttaa" kvinttiä. Soinnulta toiselle siirryttäessä basisti voi käyttää ylä-tai alapuolista johtosäveltä.

Rumpalilla on kaksi tärkeää erityistehtävää; hänellä on päävastuu kappaleen temposta ja hänen tulee "merkata" kappaleen osasta toiseen siirtymiset filleillä (Kangas-Kasper-Lampila-Paavilainen-Suomela 1997,12). Rummut ovat ehkä yhtyesoiton opettamisen kannalta helpoin sointin, sillä rumpalit saavat yleensä helposti "plokattua" omat komppinsa äänitteiltä (Brennan-Cutietta 1991, 43-44.)

4.2.3.3. Koskettimet

Koskettimet ovat usein vaikein soitin yhtyesoiton opetuksessa. Vaikka luokasta löytyy usein pitkäänkin pianonsoittoa harrastaneita oppilaita, he ovat usein hyvin avuttomia kun selkeää notaatiota ei ole tarjolla ja soittimena on syntesoija. Kosketinsoittajan tulee tuntea reaalisointujen rakenne voidakseen toimia yhtyeessä täysipainoisesti. (Brennan-Cutietta, 1991, 44.)

Kosketinsoittimia käytetään yhtyeissä harmonian aukkopaiikkojen täyttämiseen sointumatolla, rytmiseen komppaukseen kitaran tapaan tai luomaan erilaisia ääniefektejä kuten tuulen suhinaa tai linnunlaulua (Kasper-Lampila-Tikkanen 1987, 378).

Kosketinsoittajalla voi olla myös solistisia tehtäviä: introjen ja välikkeiden melodioita tai improvisoituja sooloja (Kangas-Kasper-Lampila-Paavilainen-Suomela 1997,23). Koskettimilla kannattaa välttää keski-C:n alapuolisia ääniä, sillä ne saattavat sotkea basson ja sitä myötä koko yhtyeen soinnin (Cutietta-Brennan 1991, 44).

4.3. Yhtyesoiton opetus koulukirjoissa

Lähes kaikki uudet koulukirjat sisältävät yhtyesoiton opetukseen soveltuvaa ohjelmistoa. Poikkeuksena voidaan mainita erityiskurssit kuten *Opus: maailmanmusiikista populaarimusiikkiin*, joka on tekstipainotteinen, oheismateriaaliaaliksi tarkoitettu, runsaasti kuvia ja tekstiä, mutta vähän nuotteja sisältävä kirjanen.

Erityisesti yhtyesoitto tuntuu painottuvan yläasteen 8-9 luokille suunnatuissa kirjoissa. Jos opettaja on perehtynyt yhtyesoittoon ja osaa itse tehdä tarvittavat sovitukset, kaikista kirjoista löytyy sopivia kappaleita yhtyesoiton opetukseen. Olen rajannut yhtyesoitto materiaaliksi sellaiset sovitukset, joissa on kirjoitettuja stemmoja bändi-soittimille. Joissakin kirjoissa on komppirytmijä jotka voidaan hyvin laskea yhtyesoitto materiaaliksi. Tämän lisäksi olen laskenut mukaan tekstitietoa, joka käsittelee bändisoittimia tai bändisoittoa tavalla tai toisella. Olen käsitellyt kirjat kustantamoittain ja ilmestymisjärjestyksessä. Ala-asteen kirjoja en ole huomionnut lainkaan

4.3.1. WSOY:n oppikirjat

Vanhin käsiini saama WSOY:n musiikin kirja, josta löytyy yhtyesoiton opetukseen soveltuvaa materiaalia on *Lukion musiikin aika 1, kurssi 1* (Aslund- Haussila-Karvonen- Kukkula,1987). Kirjan yhtyesoittoa käsittelevät kappaleet "Keep on playing that rock-and-roll" sekä "Yks kaks - kuuluuko" keskittyvät lähinnä laitteistojen ja tekniikan esittelyyn. Täsmälleen samat kappaleet löytyvät myös 1994 julkaistussa kirjassa *Uusi lukion musiikin aika* (Aslund- Haussila-Karvonen- Kukkula 1994, 182-189). Kirja kertoo lyhyesti mitä ovat ekvalisaattorit, kaikulaitteet, phaserit,

flangerit ja delayt. PA-laitteisto, mikrofonit ja äänitystekniikka on myös käyty läpi varsin seikkaperäisesti.

Varsinaisia yhtyesoitannollisia asioita käsittelevät ovat luvut "komppi kuntoon" ja "Tee kartta". Näistä ensimmäinen kertoo lyhyesti rumpalin ja basistin yhteistyöstä sekä kitaristien ja pianistin kompin suhteuttamisesta tähän bändin "kivijalkaan". "Tee kartta" luvussa kehoitetaan bändejä tekemään komppilappu soittamistaan kappaleista. Komppilappuun merkitään kaikki kappaleen oleelliset asiat: rakenne, soinnut, olennaiset rytmit ja bassokuviot, sanat jne. Komppilapun rooli ei välttämättä ole olla nuotti jota bändi käyttäisi keikoilla, vaan apuväline bändin harjoituksissa.

Lukion musiikin aika 1, kurssi 1- ja Uusi lukion musiikin aika-kirjojen lauluohjelmiston yhteyteen on liitetty kohtalaisen paljon komppausohjeita rumpaleille ja basisteille, joskus myös muille soittimille.

Musiikin aika, laulu soi (Juutilainen-Rentola, 1992) on melko poikkeuksellinen teos muiden peruskoulun/lukion musiikin-kirjojen joukossa. Sitä ei ole tehty itsenäiseksi oppikirjaksi vaan enemmänkin oheismateriaaliksi yläasteen musiikin tunneille. Se sisältää runsaasti soitto- ja laulumateriaalia, mutta ei lainkaan kirjoitettua asiantietoa. Lähes jokaisessa kappaleessa on erikseen kirjoitettu bassostemma, rumpukomppit, kosketinsoitin- tai piano-stemmat sekä useimmiten nokkahuilulle tai jollekin muulle melodiasoittimelle tarkoitettu soitinstemma. Myös laatta- ja rytmisoittimien stemmoja löytyy useista kappaleista.

Kirja on suunnattu, paitsi yläasteen musiikintunneille, myös bändikerhoille, musiikkiluokille, musiikin harrastajille ja opettajankoulutuslaitoksille. Jokainen laulu on sovitettu siten, että musisoimista riittää suurellekin joukolle, mutta toteutuksen toimivat hyvin myös pienryhmissä. Erityisen poikkeuksellista antia löytyy kirjan lopusta: pari kappaletta didaktisia ohjeita yhtyesoitton ohjaajalle.

Tuoreimmat WSOY:n kirjat ovat Juutilaisen ja Kukkulan yhteistyönä syntyneet *Musiikin aika, yläaste 1.*, 1995 ja *Musiikin aika, yläaste 2.*, 1996. Näistä ensimmäisessä ei ole erikseen bändisoittoon opastava kappaletta, mutta koko kirja on soittamiseen ja laulamiseen painottunut. "Soittamista näkyvimmin ovat esillä kitara, basso, rummut ja rytmisoittimet" lupaa kirjan takakansi. Bändisoittimet esitellään kirjan alussa omissa kappaleissaan mutta tietoa bändisoitosta on ripoteltu pitkin kirjaa sopiviin yhteyksiin.

Musiikin aika, yläaste 2. on "jatko-osa" edelliselle. Bändisoittimista esitellään kosketinsoittimet. Kuten yläaste 1.-kirjassa, yhteisoittoon soveltuvaa ohjelmistoa on runsaasti ja kappaleiden yhteydessä on yleensä kirjoitetut komppirytmit ainakin rummuille ja bassolle.

4.3.2. Otavan oppikirjat

Otavan kirjoissa etenkin yläasteen osalta bändisoittoon suunnatun materiaalin määrä on jatkuvasti kasvanut. Vuonna 1983 ilmestyneessä *Musiikki 7-9* (Jokinen, Kiiski, Polas, Sonninen) bändisoittoon soveltuvaksi materiaaliksi voidaan laskea sivut 304-308, joilta löytyvät yleisimmät kitarasoinnut, pianosäestyksen rytmimalleja sekä rumpu- ja lyömäsoitin rytmejä.

Koulun musiikki 7, selvät sävelet (Kasper-Lampila-Tikkanen) valmistui vuonna 1985. Joissakin siinä olevissa kappaleissa on mukana basson ja kitaran, joskus myös rumpujen säestysrytmejä. Kirjan lopussa olevassa "lyhyt musiikkiopin kertaus"-kappaleessa on kitaran soinnut esiteltynä valokuvina, joissa näkyy kitaristin käsi otalaudan lisäksi. Myös tabulatuurin perusajatus selviää näiltä sivuilta.

1987 julkaistussa *Koulun musiikki 8-9, maailma soi*, (Kasper-Lampila-Tikkanen) lauluohjelmiston oheen kirjoitettujen soitto-ohjeiden määrä oli kasvanut. Kitara-, basso-, ja rumpukompin lisäksi monessa laulussa on lisäsoitinääniä ja lyömäsoitin stemmoja. Bändisoiton opettamiseen soveltuvaksi materiaaliksi voita-

neen laskea myös jazz- ja bluesimprovisointiin perehdyttävät pari sivua.

Samaisesta kirjasta löytyy Upi Sorvalin laatima erillinen bändi-opas. Reilun kymmenen sivun pituisesta kappaleesta on kirjallisia ohjeita kaikille bändisoittimille. Rumpaleille on kirjoitettu perusharjoituksia, komppeja ja fillejä. Bassolle on kirjoitettu myös muutama komppi nuoteille sekä tabularuureille ja lisäksi ote- taulukko. Oikean käden soittotekniikalle on uhrattu oma kappale. Myös soundien valitsemiseen opastetaan melko perustellisesti. Kitaristeja opastetaan oikean käden soittotekniikassa, soolojen soittamisessa ja efektien käytössä. Kirjan lopusta löytyvät tavallisimmat sointuotteet, mutta varsinaisia soittoharjoituksia tai komppeja/riffejä kitaristeille ei ole tehty. Kitaristeja, basisteja ja rumpaleita opastetaan myös omien soittimiensa huoltamisessa ja virittämisessä.

Laulajia kirja neuvoo äänenhuollollisissa asioissa sekä oikeanlaisen mikrofonin valitsemisessa. Taustakuorolaisille on myös omistettu muutama virke joissa esitellään lyhyesti taustakuoron tehtäviä. Kosketinsoittimien erilaisia tehtäviä kuvaillaan omassa luvussaan. Erilaiset kosketinsoittimet, piano, sähköpiano, sähköurut ja syntesoijat käsitellään melko perusteellisesti. Oppaassa kerrotaan myös kuinka tulee menetellä, jos perusbändiä laajennetaan lyömä-, puhallin- tai muilla soittimilla. Soitinkohtaisten tietojen lisäksi opas kertoo mikä on PA-laitteisto. Lopuksi annetaan vielä muutama hyvä neuvo bändiharjoitusten sujumiseksi.

Lukioon suunnattu *Opus, musiikin työpaja* (Kasper-Lampila, 1994) tarjoaa soitto- ja lauluohjelmistoa, joka on sovitettu hyvin samaan tapaan kuin WSOY:n *Musiikin aika, laulu soi* (Juutilainen-Rentola 1992) kirjan ohjelmisto. Mukana on kitara ja rumpukompit, bassolle löytyy usein kirjoitettu stemma. Monessa kappaleessa on lisäksi jokin soitinääni, esimerkiksi nokkahuilu tai metallofoni.

Selvät sävelet 7 (Kasper-Lampinen-Tikkanen, 1996) on edellistä Otavan seitsemännelle luokalle suunnattua kirjaa enemmän pai-

nottunut bändissä soittamiseen ja bändisoittimiin. Lähes jokaisessa kappaleessa on soitto-ohjeet kitaralle, bassolle ja rummuille, usein myös muille soittimille. Selvät sävelet -kirjasta löytyy samanlainen musiikin teorian kappale "Lyhyt musiikkiopin kertaus" kuin edeltäjästäänkin. Myös kitaraopas on samantyyppinen molemmissa, mutta vuoden 1985 kirjan kanteleen soitto-opas on poistettu ja tilalle on otettu basso- ja rumpuoppaat. Bassolle löytyy otetaulukko ja kolme kappaletta jotka on kirjoitettu sekä perinteisellä notaatiolla, että tabulatuurein. Rumpuopas kertoo rummuston osat ja rumpunotaation perusteet. Lisäksi rumpaleille on kirjoitettu tekniikkaharjoituksia, komppeja ja rumpufillejä.

Otavan uusin kirja, vuonna 1997 ilmestynyt *Selvät sävelet 8-9*, (Kangas-Kasper-Lampila-Paavilainen-Suomela) on vahvasti bändisoittoon painottunut kirja. 50 ensimmäistä sivua käsittää osion "Soitetaan bändissä". Osio sisältää kappaleet "Bändi - saumatonta yhteistyötä", "Rummut", "Basso", "Sähkökitara", "Kosketinsoittimet", "Lyömäsoittimet", "Laulu", "Äänen vahvistaminen" ja "Huolto- ja hoito-opas".

Ensimmäisessä kappaleessa bändin soittamaa musiikkia verrataan rakennukseen, jonka perusta eli lattia muodostuu basistin ja rumpalin yhteistyöstä ja seinät kitaristin, koskettimien ja muiden komppisoittimien soitosta. Katon tekevät laulu tai soolosoitin. Luvussa painotetaan bändin yhteistyön merkitystä. Jos jokin "rakennuksen" osa ei toimi, kokonaisuus ei tyydytä.

Seuraavat 7 lukua kertovat hyvin perusteellisesti eri soitinten soittotekniikoista bändisoiton näkökulmasta. Jokaisen soitimen harjoitteluun on valittu biisi, joka on erityisen helppo tai muuten sovelias nimenomaisen soitimen harjoitteluun. Esimerkiksi "Sähkökitara"-kappaleen jälkeen harjoitellaan "rokkikvinttiä" Ari Taskisen "Moottoritie on kuuma"-kappaleen avulla.

"Äänen vahvistaminen"-kappale perehdyttää vahvistimien käyttöön, esittelee erilaisia liittimiä ja kertoo mikä ero on laulukamoilla ja PA-laitteilla. "Lopuksi"-kappaleesta löytyvät luvut joista toisessa selitetään kierto-ilmiö (acoustic feedback) ja kuinka

sen voi välttää. Viimeisessä luvussa opastetaan tavallisten kortisteroiden käyttämiseen.

"Huolto- ja hoitaminen" on kappale joka neuvoo rummuston kalvojen sekä kitaran ja basson kielten vaihtamiseen liittyvissä ongelmissa hyvin perusteellisesti. Mukaan on liitetty runsaasti kuvia työn eri vaiheista. Kappaleessa on mainittu yleisimpiä vikoja bändisoittimissa ja kuinka niitä voi ennaltaehkäistä ja korjata.

Kirjan soitto-ohjelmisto on painottunut pop/rock-kappaleisiin. Kaikkien kappaleiden oheen on liitetty kompeja bändisoittimille, perinteisiä koulusoittimia (nokkahuilut, laattasoittimet) ei ole sovituksissa huomioitu lainkaan. Lisäksi kirjan lopusta löytyy komppipartituureja funkista humppaan sekä varsin kattavat sointutaulukot kosketinsoittimille ja kitaralle.

4.3.3. Musiikki Fazerin oppikirjat

Musiikki Fazerin ainoastaan *Musica 7* (Hovi, S. - Mäyry, M. - Sipilä, E. 1988) sisältää materiaalia joka täyttää asettamani kriteerit yhtyesoitto materiaalista. Kirjan laulujen yhteyteen ei ole kirjoitettu sointuja ja laulustemmoja kummempia bändisoitto-ohjeita, mutta kirjana lopusta löytyy kymmenen säestysrytmiä partituurinomaisesti kirjoitettuna rummuille, bassolle, kitaralle ja lyömäsoittimille. Rytmiä yhteyteen on kirjoitettu ne kirjan sisältämät kappaleet, joihin niitä voi soveltaa.

5. OPPIMATERIAALIN LUOMINEN

5.1. Materiaalin sisältö

Valmistamani opetusmateriaalipaketti sisältää kolme yhtyesoiton-opetukseen tarkoitettua kappaletta. Jokaisesta kappaleesta on kirjoitettu kolme eritasoista stemmaa bassolle, kitaralle, koskettimille ja rummuille. Stemmat on numeroitu yhdestä kolmeen soittimittain siten, että stemma 1 on helpoin ja stemma 3 vaativin. Laulumelodioita ei ole juurikaan muunneltu, ne noudattavat alkuperäisiä melodioita. Jokaisesta kappaleesta on olemassa Standard MIDI File-muodossa oleva sekvenssi, jonka avulla voi tutustua kätevästi stemmoihin. Sekvenssejä voi käyttää myös taustanauhana opetustilanteessa.

Idea erilaisiin vaikeusasteisiin stemmoissa syntyi käytännön tarpeesta. Ohjatesani yhtyeitä koulussa huomasin, että soittajat olivat hyvin eritasoisia: osa oppilaista oli tullut kurssille hiomaan jo varsin hyviä taitojaan osa tarvitsi opetusta perustaidoissa. Valitsemani kappaleet olivat aina joko liian vaikeita tai liian helpoja. Tämän vuoksi ryhdyin muuntelemaan kappaleita soittajien taitojen mukaan. Kirjoitin kitarastemmaan monimutkaisempia kuvioita ja bassolle pitkiä nuotteja.

Pyrin sovittamaan kappaleet siten, että minkä tahansa kappaleen kaikki stemmat toimivat keskenään suhteellisen hyvin. Bändin stemmat voisivat siten olla vaikka rummut 2, basso 1, koskettimet 1 ja kitara 3. Tällöin basistin ja pianistin stemmat ovat yksinkertaisimmat, rumpalin komppi on keskivaikea ja kitaristin stemma melko vaativa. Kokoonpanoon voi vielä lisätä toisen kitaran ja kosketinsoittimen (esimerkiksi kitara 1, koskettimet 2).

5.2. Kappaleiden valinta

Opetusmateriaaliksi valikoitui lopulta kolme hieman erityylistä kappaletta: Amerikkalainen kansansävelmä "Nousevan auringon

talo", Nirvanan "Polly" ja Jamie Waltersin "Hold On". "Nousevan auringon talo" on kappale, jota olen käyttänyt hyvällä menestyksellä yläasteen bändikursseilla. "Polly" tuli tietooni erään oppilaani ehdottaessa sitä yhtyesoitto materiaaliksi.

Kolmatta kappaletta mietin pitkään. Olin päättänyt valita yhden mahdollisimman tuoreen hitin. 13-vuotias serkkuni tiesi kertoa, että joulun (1995) suosituin kappale oli Jamie Waltersin "Hold On". Tarkastelen seuraavaksi valitsemiani kappaleita soveltaen Jeff Santyn (1990, 36-37) kappaleiden valitakriteeristöä:

Soitettavuus

Kappaleiden vaikeudesta aiheutuvat ongelmat ovat ainakin osittain poistuneet, koska voidaan valita ryhmän tason mukaan mikä tahansa kolmesta vaikeusasteesta. Osittain ongelmia koituu laulustemmojen korkeudesta. "Hold On" kappaleen melodia käy kaksiviivaisessa e:ssä jos käytetään alkuperäistä sävellajia C-duuria. A-duurissa laulu toimii paremmin, mutta kitara 3 (Liite 6) muuttuu mahdottomaksi toteuttaa. Samoin jotkin bassotemat kaipaavat korjauksia, jos niitä transponoidaan alaspäin.

"Nousevan auringon talon" sävellajiksi kirjoittamani a-molli toimii parhaiten soittajilla. Melodia toimii muuten, mutta aivan viimeisessä fraasissa melodian pitäisi käydä a:n alapuolisessa kvintissä eli pienessä e:ssä. Koska melodia on traditionaalinen kansanlaulu, otin vapauden tehdä pienen variaation melodiaan ja muutin kvintin johtosäveleksi, jollon matalin ääni muuttui pieneksi g#:ksi.

Erityispiirteet

Kappaleiden eri vaikeusasteista löytyy varmasti uusia opetettavia soitannollisia asioita suurimmalle osalle yläasteen oppilaita. Yksi tällainen asia voisi olla vaikka "Nousevan auringon talon" 12/8-rumpukomppi 3 (Liite 24)

Kansansuosio

Kappaleiden suosio muuttuu jatkuvasti. "Hold On" oli suosittu kappale jouluna 1995. Soitattaessani sitä viime talvena (talvi 1997) enää muutama oppilas muisti sen; tosin varsinkin tytöt tuntuivat edelleen pitävän siitä. "Polly" on erityisesti kitaraa soittavien poikien suosiossa, "Pollyn" kitarariffi tuntuu muuttuvan "Smoke On The Waterin" kaltaiseksi klassikkoriffiksi. "Nousevan Auringon Talo" on saanut yleensä oppilailta hiljaisen hyväksynnän.

Uusi tyyli

Kappaleiden edustamat musiikkityylit eivät ole mitenkään harvinaislaatuksia ja siksi opetuksellisesti arvokkaita. "Nousevan auringon talo" on hieman bluesävytteinen 12/8-tahtilajinen balladi, "Polly" edustaa grunge-tyyliä ja "Hold On" on hidas, klisheemäinen rakkauslaulu, jollaisia maailmasta löytyy erittäin paljon.

Pop-historiallinen merkitys

"Nousevan auringon talo" eli alkuperäiseltä nimeltään "The House Of The Rising Sun" soveltuu rockin historiaa opetettaessa aiheisiin 1960-luku, folkrock ja The Animals. Vaikka kyseessä on vanha laulu, monet muistavat sen The Animalsien ehkä suurimpana hittinä. Myös monet muut mm. Bob Dylan ovat levyttäneet kyseisen kappaleen.

Vaikka "Polly" kappaleen historia ei ole pitkä, näyttää siltä, että kappaleen säveltänyt Nirvana yhtyeen johtaja Curt Cobain on muuttumassa rocklegendaksi. "Nirvana oli vuosikymmenen alun huippuyhtye, jonka keulahahmosta Curt Cobainista tuli uuden punkin supertähti" (Kangas-Kasper-Lampila-Paavilainen-Suomela 1997, 62). Huolimatta Nirvanan suhteellisen lyhyestä aktiivisesta urasta, on yhtyeen merkitys nähtävissä rockin kehityksessä. Tulevaisuus näyttää mikä Nirvanan ja Curt Cobainin pop-historiallinen asema tulee olemaan, mutta ainakin toistaiseksi, 4 vuotta Cobainin itsemurhan jälkeen, yhtyeen musiikki on edelleen

suosittua nuorison keskuudessa.

"Hold On" on sävellys, jota tuskin muistetaan enää vuosien kuluttua. Myöskin kappaleen esittäjän Jamie Waltersin ansiot ovat huomattavimmat tv-sarjan näyttelijänä kuin laulajana. Sinänsä moitteeton sävellys tulee hukkumaan tuhansien kaltaistensa joukkoon (ellei ole sitä tehnyt jo).

Yleinen hyväksyttävyys

"Hold On" käsittelee yhtä yleisintä laulujen aihetta rakkautta ja vieläpä hyvin tavanomaisin sanakääntein, joten sen sisällössä ei liene mitään arveluttavaa. "Nousevan auringon talon" suomenkielinen versio löytyy Otavan musiikinoppikirjasta "Koulun musiikki 8-9, maailma soi" . Tästä päätellen voin todeta, että vankiloista, kortinpeluusta ja juoposta isästäkään laulaminen koulussa ei ole sopimatonta.

"Pollyn" teksti käsittelee huumeiden käyttöä. Laulun kertojaminä on huolestunut ystävänsä Pollyn tilasta ja yrittää kannustaa tätä jaloilleen. Laulun aihe on naamioitu kielikuviksi ja osa sanoista on slangia, jota on vaikea ymmärtää suorana käännöksenä. Joka tapauksessa laulun sanoma on huumeiden vastainen ja siksi hyväksyttävä.

5.3. Yleisiä ongelmia

On valtavan suuri ero tehdä sovituksia ammattimuusikoille ja kouluyhtyeille (Oboussier 1976, 1). Oman kokemukseni mukaan kouluyhtyeille sovittamisessa jotkin asiat on huomioitava tarkemmin: melodian ambitus ei saa ylittää tiettyjä rajoja, soitinstemmojen vaikeusasteet on sovittava ryhmän mukaan ja käytössä oleva orkestraatio on usein varsin vaatimaton verrattuna ammattilaisyhtyeisiin.

Hyvin tärkeää on valita sävellajiltaan sopiva kappale instrumenteille, jotka ovat käytössä (Oboussier 1976, 1). "Kun tekee sovitus koulun niin joutuu ottamaan hirveän paljon asioita huomioon. Tuo on yksi juttu josta joutuu usein valitsemaan, että onko tarkoitus, että piisi on helppo soittaa vai helppo laulaa. Ne on kaksi aivan eri asiaa." (Juutilainen, LIITE 51). Omassa materiaalisani olen helpottanut soittajien tehtäviä laulajien kustannuksella. Ihanteellinen laulusävellaji "Hold On"-kappaleessa olisi A-duuri ja "Nousevan auringon talossa" h- tai c-molli. Ne on kuitenkin kirjoitettu C-duuriin ja a-molliin, jotta kitaristien tehtävät helpotuisivat. Tosin transponointi on käyttäjälle verrattoman helppoa, koska nuotit jaetaan nuotinosohjelman tiedostoina eivätkä paperimonisteina.

Kun sovittaja suunnittelee kappaleen yksinkertaistamista, kannattaa aluksi kirjoittaa kappaleesta nuotti, johon on kirjoitettu vain päämelodia ja soinnut. Kun kappale on tässä muodossa, sille on helppo tehdä tarvittavia muutoksia. (Oboussier 1976, 3). Suurin osa työstäni on ollut soitinSTEMMOJEN yksinkertaistamista, rytmien oikomista ja sävelkulkujen korvaamista pitkällä äänillä. Vaikeustaso 3 on yleensä lähimpänä alkuperäistä, "ammattilaismaista" sovistusta.

Nirvanan "Polly" on poikkeus tästä säännöstä. Kappale on jo sinällään niin yksinkertainen, että vaikeusaste 2 on käytännössä sama kuin alkuperäinen versio kappaleesta. On helpompaa laajentaa yksinkertaista kappaletta, kuin supistaa laajaa orkestraatiota (Oboussier, 1976. s.2). Alkuperäiseen Nirvanan Pollyn orkestraatioon kuuluu ainoastaan akustinen kitara, laulu ja basso. Uudelleen sovitettu Polly voi laajimmillaan työllistää noin 10 soittajaa (rummut, 2 kitaraa, 2 koskettimet, basso, laulajia).

5.4. Rakenteet

Koska kaikille soittimille on kirjoitettu omat stemmat, rakenteiden merkitsemisessä pitää olla erityisen huolellinen ja johdonmukainen. Kun lisäksi asetin tavoitteekseni saada jokainen

stemma mahtumaan kahdelle sivulle soittamisen helpottamiseksi, rakenteiden kanssa jouduin todella tekemään töitä. Normaaliin rakennemerkintöjen (segno, pomppa, kertaumerkit, maalit) lisäksi merkitsin osat A, A', B, ja niin edelleen nuottiin ja kirjoitin ne erikseen oikeaan järjestykseen nuotin alareunaan tai muuhun sopivaan kohtaan. Rumpunuoteissa tämä oli ainut mahdollinen rakennemerkintä, sillä rumpaleille olen kirjoittanut ainoastaan eri osien kompit. Esimerkkinä "Hold On":

Rummut 2

The image shows two musical staves for drums, labeled 'A & C' and 'B'. Each staff has three lines representing different drum parts: Hi-hat (top line), Virveli (middle line), and Basari (bottom line). The notation uses 'x' marks for Hi-hat and solid dots for Virveli and Basari. Vertical stems connect the notes between the lines. The 'A & C' staff has four measures, and the 'B' staff has four measures. The notes are arranged in a pattern that corresponds to the structure A-A-B-A-B-C-B-B.

Rakenne: A - A - B - A - B - C - B - B
- CODA
Kaksi ensimmäistä A:ta soitetään ilman rumpuja (2X 17 tahtia) Rummut aloittavat ensimmäisen B:n kohdalla.

Poikkeuksena tästä säännöstä on "Pollyn" rumpustemmat, jotka oli yksinkertaisinta kirjoittaa kokonaan (Liitteet 35, 36 ja 36)).

5.5. Käytetyt notaatiotavat

5.5.1. Bassonotaatio

Kokemukseni mukaan useat basistit ja kitaristit eivät tunne nuotteja laikaan tai heidän nuotinlukutaitonsa ovat vajavaiset. Yhtyesoittomateriaalia kehittäessäni käytin joitakin nuotinluvun helpottamiseksi tarkoitettuja merkintöjä. Stemmoihin basso 1 ja basso 2 lisäsin nuotinnoksen alle merkinnän, josta käy ilmi kieli sekä nauha, jolta oikea ääni löytyy:

Intro

E E/3 D A/3

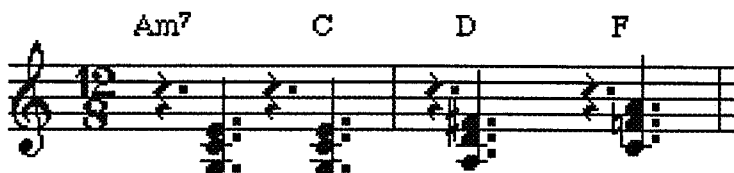
Pelkkä kirjain tarkoittaa vapaata kieltä. Merkintä E/3 tarkoittaa E-kielen kolmatta nauhaa eli säveltä G. Vaativimmassa bassostemmassa, basso 3:ssa, ei ole nuotinlukua helpottavia merkintöjä lainkaan. Oletan pisemmälle ehtineiden basistien selviytyvän stemmoista joko lukemalla nuotit, tai opettajan antaman esimerkin avulla. Nopeisiin bassokulkuihin olisi ollut hankalaakin kirjoittaa apumerkintöjä, nuotista olisi tullut helposti sekavan näköinen.

5.5.2. Kitaranotaatio

Kitaran, kuten myös basson, nuotintamiseksi tabulatuuri olisi ollut erinomainen keino. Käyttämäni nuotinnosohjelman puitteissa se ei kuitenkaan ollut mahdollista. Suurimmassa osassa kitarastemmoja on realisointumerkintä, soinnun otetaulu ja komppirytmii. Esim. "Polly", kitara 2:

E D(omit3) 5fr. C(omit3) 3fr. G(omit3) 3fr. B(omit3)

"Nousevan auringon talon" kitara 1 ja kitara 2 stemmojen soinnut on tarkoitettu soittavaksi barré-tyyppisinä otteina, joista ei löytynyt valmiita otetauluja. Tästä aiheutui jonkin verran ongelmia sillä kirjoittamani soinnut ovat helppoja tai vaikeita riippuen siitä, mistä kohtaa kaulaa ne soitetaan. Olen ratkaissut ongelman liittämällä nuottiin kirjallisia ohjeita sointujen toteuttamiseksi. Lisäksi olen nuotintanut sointukäännökset, jotka muodostuvat jos soitto-ohjetta noudatetaan. Esim. "Nousevan auringon talo", kitara 2:

Kitaran soinnut kannattaa muodostaa D, G ja H kielillä. Tällöin kaikki soinnut voidaan soittaa samalla otteella, jota käytetään Barre-soinun tapaan.

Vaikeimmissa kitarastemmoissa käytin riffien kirjoittamiseksi tavallisia nuotteja. Nämä stemmat vaativat soittajalta kitaran tuntemusta ja hyvää nuotinlukutaitoa.

5.5.3. Kosketinsoitinnotaatio

Kosketinsoittimille oli teknisessä mielessä helppo kirjoittaa. Normaalina notaatiotapaa käyttäen epäselvyyksien määrä jää pieneksi. Useisiin kosketinsoitinstemmoihin kirjoitin nuottien lisäksi reaalisoinnut. Stemmat on tarkoitettu soitettavaksi joko pianolla tai syntesoijan piano- tai urkusoundeilla.

5.5.4. Laulunotaatio

Laulunuotinnoksiin käyttämäni ohjelman toiminnot riittivät mainiosti. Laulumelodian lisäksi kirjoitin samaan nuottiin kappaleen tekstin ja reaalisointumerkit joten vapaasäestystaitoinen soittaja selviää kappaleesta pelkästään tämän nuotin avulla. Ongelmana olivat lähinnä melodioiden rytmin kirjoittaminen. Äänitteillä, joista tein transkriptiot, laulajat fraseeraavat melodiaa toisinaan hyvin monimutkaisia rytmejä käyttäen. "Nousevan auringon talosta" minulla oli käytössäni aimmin julkaistu nuotinos josta kopion rytmin, mutta kahden muun kappaleen tekeminen oli vaikeampaa. Lopulta päädyin kompromissin: yksinkertaistin "Pollyn" melodian (Liite 38, 39) ja kirjoitin "Hold On:in" tarkemmin laulajan fraseerauksen mukaan (Liite 13, 14)).

5.5.5. Rumpunotaatio

Kevyen musiikin rumpunotaatiotavat vaihtelevat jonkin verran. Sovituksissani käytin normaalia nuottiviivastoa. Kirjoitin symbaalien viivaston yläpuolelle rastipäisellä nuotilla. Hi-hatin nuotti on niin ikään rastipää ja kirjoitettu viivaston ylimpään väliin. Virvelin kirjoitin toiseksi ylimpään viivaston väliin normaalilla nuotilla ja bassorummun alimpaan väliin myös normaalilla nuotilla. Nuoteissa bassorummusta käytin lyhennystä "basari", koska "bassorumpu" tuntui liian pitkältä kirjoitettavaksi yhteyteen, johon se kirjoitin rumpusetin osien nimet.

Esim. "Nousevan auringon talo"

RUMMUT 1		RUMMUT 3	
Hi-Hat		Symbaali	
Virveli		Virveli	
Basari		Basari	

Nuotinsin rummuille pelkät kompit, fillit jätin rumpalin tai yhtyeen ohjaajan harkintaan. Jos kappaleessa komppi vaihtuu esim. B-osassa kirjoitin sen erikseen ja merkitsin B-kirjaimella.

5.6. Vaikeusasteet

Stemmassa 1 basistin tehtävä on soittaa pitkiä, soinnun vaihtumiseen asti kestäviä perusääniä. Myös kitaristin ja kosketinsoittajan tehtävät ovat samankaltaisia: pitkiä sointuja, jotka vaihtuvat tahdin ykkösellä tai kolmosella. kosketinsoittajan soinnut ovat perusmuotoisia. Rumpalit soittavat yksinkertaista komppia, jossa bassorummun isku tulee ensimmäiselle tahtiosalle ja virveli kolmannelle. "Nousevan auringon talo" ja "Hold On" toimivat kohtalaisesti tälläkin vaikeustasolla. "Pollyn" kompin idea on karakteristisessa kitaran ja basson rytmissä, joka tällä tavoin soitettuna ei toteudu kovin hyvin.

Toisessa vaikeustasossa basso ja rummut voivat soittaa beat-tyylistä "pisteellistä" komppia. Yhtyesoiton mielenkiinto kasvaa kun jännitetään saavatko rumpali ja basisti stemmansa toimimaan yhdessä. Esimerkkinä "Nousevan auringon talo":

INTRO

Basso 2

RUMMUT 2

Hi-Hat
Virveli
Basari

"Nousevan auringon talon" ja "Hold On":in kitarastemma 2 eroaa helpoimmasta kitarasta ainoastaan rytmensä puolesta. Kitara 2 soittaa sointuiskun toiselle ja neljännelle tahtiosalle. Aloittelevalle soittajalle haasteellisuus kasvaa huimasti näinkin vähäisellä muutoksella. Myös kuulokuva muuttuu melko paljon.

"Pollyn" kitaran ja basson rytmit ovat samat kuin alkuperäisissä Nirvanan esityksissä :

Kosketinsoittimet soittavat stemmoissa 2 edelleen sointuja, mutta nyt soiton kannalta järkevinä käänöksinä. "Hold On"issa ja "Polly"ssa olen kirjoittanut vasemmallekin kädelle nuotteja. Kosketinstemmoihin olen tässä vaiheessa liittännyt myös komppirytmien. Esim "Nousevan auringon talo":

Intro

Am C D F

Kolmas vaikeustaso oli sikäli helpoin luoda kaikille soittimille, että enää ei tarvinnut ajatella soittajan taitoja, vaan saattoi kirjoittaa

kuin kelle tahansa muusikolle. Suurin osa stemmoista mukailee alkuperäisten esitysten stemmoja mahdollisimman tarkasti.

Yhtyesoittomateriaalini idea oli, että vaikeustasoja voisi "sekoittaa" ryhmän tason mukaan. Tässä valossa rumpujen ja basson luominen oli ongelmallisinta, sillä niiden tulisi toimia rytmisesti yhteen huolimatta siitä, mitä vaikeusastetta kummankin stemma edustaa. Pyrin pitämään sen periaatteen, että samat rytmiset iskut jotka löytyvät 1-tasolta, löytyvät myös 2- ja 3-tasoilta. Näiden "perusiskujen" lisäksi voi stemmassa olla synkooppeja ja muita rytmisiä lisäyksiä. Tämän periaatteen seuraaminen ei aina täysin onnistunut, esimerkiksi kappaleessa "Hold On", B-osa:

Rummut 1

Rummut 2

Rummut 3

Alkuperäisen "Hold On"-kappaleen B-osan rumpukomppi menee kuten rummut 3. Bassostemmat 1, 2 ja 3 myötäilevät vastaavia basarin iskuja Neljännelle tahtiosalle tuleva "viivästetty" basarin isku on vaikea soittaa ja siksi stemmassa rummut 2 se on yksinkertaistettu. Tästä aiheutuu epäsynkronisuutta jos soitettavan versioon valitaan basso 3 ja rummut 2 tai basso 2 ja rummut 3. Rummut 1 toimii hyvin minkä tahansa bassostemman kanssa koska siinä ei neljännelle tahtiosalle tule lainkaan basarin iskuja.

5.7. Tekninen toteutus

Materiaalini luomiseen käytin Machintosh-tietokonetta ja Rolandin sähköpianoa. Nuotinnosohjelmani oli Encore 2.5.2. ja sekvensseriohjelma Master Tracks Pro 5.2. Ohjelmat valitsin siitä syystä, että tiesin niiden olevan hyvin yleisiä koulumaailmassa.

Tietokoneen kanssa minulla ei ollut ongelmia, mutta sähköpianon lähettämä MIDI-informaatio oli hieman virheellistä ja siitä koitui hankaluuksia nuottien ja sekvenssien editointivaiheessa.

Lukuunottamatta edellä mainittua ongelmaa, sekvensseriohjelma toimi mainiosti. Sen suomat toiminnot riittivät materiaalin luomiseen. Nuotinnosohjelmassa sen sijaan oli selviä puutteita. Kitara- ja bassonotaation erityisvaatimuksia ei voinut toteuttaa ja graafisten merkintöjen teko nuottiin oli kömpelöä ja hidasta. Myöhemmissä Encoren versioissa näitä puutteita on poistettu.

Luomassani tietokoneavusteisessa materiaalissa on aivan erilaisia ongelmia kuin musiikin opetusohjelmissa, jollaisia käytettiin esimerkiksi "Aikaisempia koulukokeiluja"-kappaleessa kuvatuissa tapauksissa. Opetusohjelma ladataan tietokoneeseen, jossa sitä voidaan käyttää. Minun materiaalini ei sisällä tietokoneohjelmaa, vaan pelkkiä tiedostoja, joiden avaamiseen tarvitaan jo olemassa olevia ohjelmia. Yksinkertaisinta olisi, jos materiaalini käyttäjillä olisi käytössään samat ohjelmat joilla materiaali on luotu. Kaikkien testikäyttäjien kouluista nuo ohjelmat löytyivät, mutta ei voida olettaa Suomen kaikkien musiikinopettajien käyttävän samoja ohjelmia.

MIDIn standardit lieventävät materiaalin jakamiseen liittyvää ongelmaa, mutta eivät poista sitä kokonaan. General MIDIn avulla saadaan sekvensserin sounditiedot oikeiksi. Standard MIDI File-muodossa tallennettu MIDI-tiedosto pitäisi toimia missä tahansa uudehdossa musiikkiohjelmassa. Sekvenssereissä nämä standardit toimivat kohtalaisen hyvin, mutta nuottitiedostot siirtyvät vain osittain. Standard MIDI File-muotoinen nuotti sisältää enää pelkkiä nuotteja, ei sanoja, rakennemerkintöjä eikä soitto-ohjeita.

6. KOULUKOKEILU

6.1. Kokeilun tarkoitus

Suoritin oppimateriaalini koulukokeilun saadakseni opettajilta palautetta ja kehittämisideoita uudentyypisistä, tietokoneen välityksellä levitettävästä yhteysoittomateriaalista. Lopullinen tarkoitukseni on kehittää materiaali julkaisukelpoiseksi. Ennen kuin materiaalia voitaisiin antaa julkiseen levitykseen on ratkaistava ongelmia, joita tässä tutkimuksessa ei käsitellä lainkaan. Tällaisia ongelmia ovat muun muassa kappaleiden julkaisuoikeuksien hankkiminen. Käsittääkseni ainakaan Suomessa ei ole toistaiseksi julkaistu kaupalliseen myyntiin tarkoitettuja MIDI-tiedostoja. Internetistä niitä on ollut saatavilla jo muutamia vuosia, tosin ilman musiikin säveltäjien suostumusta.

6.2. Tutkimusongelmat

Tutkimukselleni muodostui kaksi pääongelmaa. Ensimmäinen ja minun kannaltani tärkein, on yhteysoittomateriaalin stemmojen eri vaikeusasteiden toimivuuden ja tarpeellisuuden selvittäminen.

Toinen pääongelmani nousee Hyypän (1995) tutkimuksen pohjalta, jonka mukaan eräs ongelma yhteysoiton opettamisessa on oikeanlaisen materiaalin puute. Halusin selvittää, kokevatko opettajat tietokoneen välityksellä levitettävän materiaalin varteenotettavaksi vaihtoehdoksi yhteysoittomateriaaliksi.

Lisäksi ongelmiksi muodostuivat hyvin konkreettiset kysymykset: toimivatko laitteet, onnistuiko MIDI-tiedonsiirto, olivatko nuotit ja rakenteet kyllin selkeästi kirjoitettuja, toimivatko sovitukset luokkatilanteessa? Kiinnostukseni kohdistui tutkimuksen edetessä myös opettajien valmiuksiin ja halukkuuteen käyttää materiaalia, jonka hyödyntämiseen tarvitaan tietokonetta ja musiikkiohjelmaa.

6.3. Aineiston keruu

Opetusmateriaalini valmistui joulukuussa 1995. Heti koulujen alettua tammikuussa otin yhteyttä jyvaskyläläisiin musiikinopettajiin ja kyselin ketkä olisivat halukkaita kokeilemaan materiaalia kevään aikana. Koska tarkoitukseni oli kerätä kommentteja ja parannusehdotuksia vain muutamalta opettajalta, yhteydenotto tapahtui kätevimmin puhelimella. Osallistumishalukkuus oli opettajien keskuudessa suuri. Ainoa syy, miksi osa opettajista ei ottanut materiaali kokeiltavaksi, oli tarvittavien laitteiden puute.

Muutaman puhelinsoiton jälkeen minulla oli koossa pieni tutkimusjoukko, joka koostui kolmesta mies- ja yhdestä naisopettajasta. Mukana oli kokeineita yhtyesoitonopetukseen erikoistuneita opettajia. Yksi opettajista oli ollut laatimassa useita musiikin oppikirjoja, joten ajattelin häneltä saavani erityisen rakentavaa kritiikkiä.

6.4. Tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivinen tutkimustapa on paikallaan silloin, kun halutaan kerätä laajasti tietoa pienestä tutkimusjoukosta (Hirsjärvi, Hurme 1982, 38). Toteutin tiedonkeruun haastattelemalla opettajia, jotka olivat kokeilleet opetusmateriaaliani. Tarkoitukseni oli kerätä palautetta tutkimusjoukoltani ja käyttää näin saatua tietoa opetusmateriaalini parantamiseen.

Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä, jollaisena haastattelua voidaan pitää, sopi tarkoituksiini joustavan luonteensa vuoksi. Verrattuna vaikkapa strukturoituun kysylelylomakkeeseen haastattelun eduksi voidaan katsoa haastateltavan ja haastattelijan välille syntyvä vuorovaikutus. Haastattelun aikana on mahdollista tehdä lisäkysymyksiä tarkentamaan ilmitulleita, tutkimuksen kannalta olennaisia näkökohtia. (Jyrinki 1974, 11-16)

6.4.1. Haastattelu

Haastattelun runko koostui avoimista kysymyksistä, jotka olin ryhmitellyt neljään osioon. Ensimmäisessä osiossa selvitin missä laajuudessa opettaja oli materiaalia käsitellyt, millä luokka-asteilla hän oli materiaalia kokeillut ja mitä vaikeusasteita hän oli käyttänyt. Toisessa osiossa kyselin tarkemmin sekvensserillä luodusta materiaalista, kolmannessa notaatio-ohjelman materiaalista. Lopuksi selvitin, kokivatko opettajat yhtyesoiton opetuksensa kärsivän materiaalipulasta ja jos kokivat, niin millaista materiaalia he kaipasivat.

Kolme neljästä haastattelusta tapahtui kouluissa, joissa musiikin opettajat työskentelivät. Yksi haastattelu suoritettiin Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitoksen tiloissa. Kaikkiin haastatteluihin oli varattu runsaasti aikaa, jotta kiire ei rajoittaisi keskustelua. Haastattelujen keskipituus oli 40 minuttia, neljän haastattelun jälkeen minulla oli kaksi 90 minuutin kasettia täynnä opettajien kommentteja yhtyesoitomateriaalista.

Seuraava työvaihe oli haastattelujen litterointi. Koin järkeväksi purkaa haastattelut paperille, jotta aineistoa olisi helpompi käsitellä. Litteroidessa säilytin haastattelujen puhekielisen muodon. Jätin kirjoittamatta ainoastaan joitakin puhekielen täytesanoja. Kaikki haastattelut poikkesivat jonkin verran alkuperäisestä haastattelurungosta, joten litteroin myös esittäni kysymykset ja kommentit. Oman osuuteni erottelin haastateltavan vastauksista *kursiivein*.

Yleisesti ottaen esitin huomattavasti enemmän kysymyksiä kuin etukäteen olin valmistellut, mutta jouduin myös jättämään joitakin kysymyksiä kokonaan pois. Kaksi opettajaa ei ollut tutustunut sekvensserimateriaaliin, joten heidän kohdallaan haastattelun osio kaksi oli turha. Kaksi muuta opettajaan olivat perehtyneet opetuspakettiin hyvin monipuolisesti, mutta eivät olleet kokeilleet sitä luokkatilanteessa, joten heiltä en saanut vastauksia haastattelun ensimmäisen osion kaikkiin kysymyksiin.

6.5. Tutkimuksen luotettavuus

6.5.1. Validiteetti

Tutkimuksen validiteetillä tarkoitetaan tutkimuksen kykyä mitata niitä asioita, joita sillä on tarkoitus mitata. Validiteetti voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen. Sisäistä validiteettia tarkasteltaessa voidaan tutkia kuinka hyvin tutkimustulokset vastaavat tutkimusongelmiksi asetettuihin kysymyksiin. Ulkoinen validiteetti kertoo tutkimustulosten yleistettävyydestä. Validiteetti käsitetään kvalitatiivisessa tutkimuksessa hieman toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Grönforsin mukaan (1982, 173-179) kvalitatiivisen tutkimuksen validiteetti voidaan osoittaa kuvaamalla tutkimusprosessia mahdollisimman tarkkaan.

Oman tutkimukseni validiteettia laskee tutkimusjoukon pieni määrä. Tarkoituksiini pieni tutkimusjoukko sopi kuitenkin varsin hyvin, sillä testattavana ollut yhteysoittomateriaali on kehittäasteella ja kaipasin tutkimusjoukolta kommentteja ja kritiikkiä materiaalin sisällöstä ja mielekkyydestä. Validiteetti olisi hieman parantunut, jos tutkimusjoukon jäsenet olisivat kokeilleet testattavaa materiaalia monipuolisemmin. Suorittamassani tutkimuksessa kukaan ei ollut käyttänyt kaikkia materiaalin suomia resursseja luokkatilanteessa. Lähes kaikki materiaalin osa-alueet saivat kuitenkin kommentteja. Jäin kaipaamaan ainoastaan sekvensserimateriaalin käyttökokemuksia luokkatilanteessa.

6.5.2. Reliabiliteetti

Kvalitatiivisen tutkimuksen reliabiliteettiongelmaksi saattaa muodostua haastateltavan ja haastattelijan välinen vuorovaikutus. Haastateltava saattaa antaa vastauksia, joita uskoo haastattelijan haluavan kuulla. Toisaalta haastateltava saattaa myös kokea jotkin kysymykset kiusallisina ja muunnella totuutta sen vuoksi. Myös haastattelijan kyky tulkita vastauksia muodostaa reliabiliteettiongelman. Haastattelija on saattanut ymmärtää väärin haastateltavan jonkin lausahduksen ja ryhtyy

rakentamaan tutkimustuloksia virheellisen päätelmän pohjalle. Ongelmallisia ovat pitkälle menevät päätemät, jotka pohjaavat avoimen haastattelun keinoin saatuun tutkimusaineistoon. (Galtung 1970, 122-124.)

Olen vakuuttunut siitä, että kaikki haastateltavani olivat vilpittömiä, mutta teoriassa on mahdollista, että joku opettajista ei ollut perehtynyt materiaaliin lainkaan ja vastaili kysymyksiin silti uskottavan tuntuisesti. Tutkimustuloksia tarkastellessani olen välttänyt pitkälle meneviä päätelmiä ja pyrkinyt pitäytymään tiukasti opettajien kommentteissa.

7. TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELUA

Tarkastelen tutkimusmateriaaliani neljässä osiossa noudattaen samaa jaottelua kuin tekemässäni haastattelussa. Osioiden otsikot ovat: Yleistä, Sekvensserillä (Master Tracks) tehty materiaali, Nuotinnosohjelmalla (Encore) tehty materiaali ja Lopuksi.

Yleistä

Missä yhteydessä käytit materiaalia (bändikurssilla vai "normaalin" opetuksen ohessa), mille ikäryhmälle/ikäryhmille opetus tapahtui? Mitä kappaletta/kappaleita opetit, millaisia vaikeusasteita käytit?

Cygnaeuslukion musiikinopettaja Jukka Parviainen ja Kuokkalan yläasteen musiikinopettaja Esa-Markku Juutilainen eivät olleet ennättäneet kokeilla yhtyesoittomateriaalia luokkatilanteessa. Voionmaan yläasteen musiikinopettaja Jukka Mäki oli kokeillut materiaalia musiikkiluokan ja 8-9 luokan valinnaisen bändikurssin kanssa. Viitaniemen yläasteen musiikinopettaja Satu Puttosen oppilaista materiaalia olivat koekäyttäneet 8. luokan musiikin valinnainen ryhmän ja 7. luokan pakollisen musiikin ryhmän oppilaat. Lukiossa materiaalia ei ollut kokeillut kukaan. Voionmaalla käytetyt kappaleet olivat Polly ja Nousevan auringon talo, Viitaniemessä oli soitettu Hold On ja Nousevan auringon talo.

Voionmaan yläasteen musiikkiluokka ja valinnainen bändikurssi olivat käyttäneet 2. ja 3. vaikeustasoja. Samoin oli tehnyt Viitaniemen 8. luokan valinnainen kurssi. 7. luokkalaiset olivat soittaneet helpoimpia 1. stemmoja. Eriasteisia stemmoja olivat yhdistelleet Voinmaalaiset. Yleensä he olivat käyttäneet kitarassa 3.- ja bassossa 2. stemmaa.

Sekvensserillä (Master Tracks) tehty materiaali:

Käytitkö sekvensserillä tehtyjä taustoja opetustyössäsi? Millä tavoin? Soundiasetukset oli tehty General Midi-standardin mukaan. Oliko käytössäsi standardin mukainen syntesoija? Jos ei ollut, saiko ongelman ratkaistuksi asetuksia muuttamalla.?Aiheuttiko ohjelman tekninen toiminta ongelmia. Muuta kommenttoitavaa?

Opettajat, jotka olivat käyttäneet materiaalia luokkatilanteessa, eivät olleet hyödyntäneet sekvensserillä tehtyä materiaalia. Ainakin Viitaniemessä tähän oli syynä laitteiden käyttötaidon puute. Voionmaan yläasteen opettaja Mäki oli käyttänyt tunnilla apuna alkuperäisiä äänitteitä kappaleista. Mäen mielestä alkuperäisen äänitteen käyttö on bändisoiton opetuksessa järkevämpää kuin syntesoijalla tehdyn sekvenssin käyttö. Tosin hän ei ollut kuunnellut sekvenssejä.

Cygnaeus lukion opettaja Parviainen ja Kuokkalan yläasteen opettaja Juutilainen ovat käyttäneet tietokonetta hyväkseen aikaisemminkin opetustyössä, joten heidän oli ehkä helpompi tutustua sekvensserimateriaaliin. Kummallakaan ei ollut teknisiä ongelmia laitteiden kanssa. Cygnaeuslukion musiikinluokassa ei ollut General MIDillä varustettua syntesoijaa, mutta opettaja oli osannut asettaa soundit kutakuinkin oikeiksi manuaalisesti. Parviaisella on hyviä kokemuksia sekvensserin käytöstä yksittäisen stemman harjoitteluvaiheessa. Yleensä hän käyttää Band-In-The-Box-ohjelman valmiita taustoja, mutta myös taustojen tekeminen sekvensserillä on hänelle tuttua työtä.

Myös Juutilaisen mielestä sekvensseriä pitää hyödyntää opetustilanteissa nimenomaan säestäjänä. Hänellä on ylipäättään hyvin positiivinen ja innostunut suhtautuminen kaikkiin uusiin musiikinopetuskäyttöön valjastettaviin laitteisiin. Hän on käyttänyt omatekoisia sekvenssejä usein taustanauhan tapaan musiikin oppitunneilla. Jotkin osiot yhtyesoitto materiaalin sekvensseistä olivat Juutilaisen mielestä rytmisesti hieman epätarkkoja, niitä tulisi aikakorjata eli kvantisoida.

Nuotinnosohjelmalla (Encore) tehty materiaali:

Käytitkö nuotinnettua materiaalia opetustyössäsi? Millä tavoin? Olin käyttänyt kitara- ja bassonotaatiossa joitakin erityismerkintätapoja. Olivatko ne opetuksesi kannalta helpottavia/vaikeuttavia/yhdentekeviä? Olivatko rakennemerkinnot mielestäsi kyllin selkeitä? Aiheuttiko ohjelman tekninen toiminta ongelmia? Muuta kommentoitavaa?

Puttonen kritisoi basson kauttaviivamerkintää. Puttonen on käyttänyt reaalisointuja basson soiton opetuksessa. Hän oli käyttänyt sekä stemmalappuja, että soinnuilla varustettua melodialappua. Heikommat olivat tarvinneet melodialapun sanat seuratakseen mukana. Nousevan auringon talossa heikommat kitaristit olivat soittaneet ykköskitaraa ja osaavimmat kakkostasoa.. Kitaristit eivät olleet käyttäneet käännöksiä, jotka stemmalappuihin oli merkattu, vaan olivat käyttäneet jo oppimiaan sointuja.

Rakenteet olivat olleet Nousevan auringon talossa selkeät, mutta Hold On -kappale oli vaatinut erillistä opastusta, ennen kuin rakenne oli kaikille selvä. Samoin Hold On-melodia oli ollut ongelmallinen. Sen rytmit olivat vaiheahkot lukea ja melodian ambitus huomattavan laaja. Kappale oli transponoitu C-duurista A-duuriin, jolloin laulu oli taittunut huomattavasti paremmin. Tällöin basson stemma oli mennyt liian alas bassolla soitettavaksi, mutta basisti oli soittanut melodialapun reaalisointujen mukaan. Pianistien ja rumpaleiden laput olivat olleet selkeitä ja helpotajuisia.

Mäki oli käyttänyt nuotteja ainoastaan nuotinlukutaitoisten kanssa, joten apumerkinnot olivat olleet yhdentekeviä. Nuotteja lukemattomille oppilaille hän opettaa "kaikumetodilla": opettaja soittaa ensin ja oppilas matkii perässä. Menetelmä nopeuttaa Mäen mukaan kappaleen oppimisprosessia.

Myös Parviaisen mielestä bassonotaation erikoismerkinnät olivat harhaanjohtavia. Hänen mielestään ne sekoittuivat sointuihin liian helposti. Parviainen itse ei käytä tabulatuurin tyyppisiä apumerkin- töjä vaan opettaa kaiken soittamisen suoraan nuoteista. Toisaalta hän uskoo oppilaiden tottuvan kaikenlaisiin merkintöihin,

kunhan ne ensin selvitetään. Nuottien rakenteita Parviainen piti selkeinä. Hänen mielestään nuottiin pitää merkitä A ja B-osat selvästi. Segnot ja da Capo- tyyliset merkinnät aiheuttavat yleensä sekaannuksia.

Juutilaisen mielestä perusidea eri vaikeustasoista on hyvä, mutta ykkös- ja kakkostaso olivat hänen mielestään liian lähellä toisiaan, ne voisi yhdistää. Hänen mukaan kaksi vaikeustasoa olisi riittävä määrä useimmissa kappaleissa. Stemmojen erikseen kirjottaminen kasvatuksellisessa mielessä parampi kuin soittaminen melodia- lapusta: jos kitaristille annetaan pelkästään oma stemma, hän joutuu todella seuraamaan, missä ollaan menossa. Bändin ohjaajaa varten voisi kyllä olla partituuri.

Basson apumerkinnät ovat Juutilaisen mukaan hyvä oikotie nuotinlukuun, joskin sekaannuksen vaara on olemassa. Hän ehdotti käytettäväksi reaalisointumerkintää samassa nuotissa mutta erilaisella fontilla. Kieli-kauttaviivamerkintä voisi olla vaikka viivaston yläpuolella suluissa soinnun jälkeen. Toinen vaihtoehto on käyttää tabulatuuria. Laulumelodioiden toiset äänet kannattaisi Juutilaisen mielestä erotella visuaalisesti ykkösäänestä, esim. pienemmillä nuoteilla tai eri viivastolla. Laulujen sävellajit ovat hänen mielestään sopivia soittajille, mutta liian korkeita laulajille.

Lopuksi

Juhana Hyypän tutkimuksen mukaan musiikinopettajien mielestä eräs suurimmista bändisoitonopetukseen liittyvistä ongelmista on opetusmateriaaliin vähyys. Oletko kokenut tällaista ongelmaa? Millaista materiaalia toivoisit olevan enemmän saatavilla. (oppikirjoja, äänitteitä, tietokoneavusteista materiaalia esim. sekvenssejä ja nuotteja, didaktista materiaalia...)?

Puttonen kertoo, että kaikki uusi materiaali on aina tervetullutta, uudet kappaleet ovat "kuumaa kamaa". Puttonen toivoisi lisää kirjoitettuja stemmoja eri soittimille. Erityisesti pianistit tahtovat kyllästyä soittamaan ainaisia pitkiä ääniä.

Myös Parviaisen mielestä bändisoittomateriaalia saisi olla lisää. Oppilaat pitävät viimeisimmistä hiteistä, mutta hän ei koe koulun ensisijaiseksi tehtäväksi tarjota oppilaille vain heidän mielmusiikkiaan. Bändisoittomateriaaliksi hän kelpuuttaa mieluiten nuotin, jossa on melodia, sanat ja reaalisoitumerkit sekä soivan näytteen nuotista.

Mäen opetusmetodeihin kuuluu oleellisesti transkriptioiden tekeminen äänitteiltä, joten hän ei koe kärsivänsä yhtyesoitto-materiaalipulasta. Lähes kaikki kevyt musiikki on hänelle käypää yhtyesoitto-materiaalia. Hän toivoisi kuitenkin olevan saatavilla valmiiksi kirjoitettua materiaalia isoille yhtyeille, joissa olisi Bb ja Eb-vireisille soittimille valmiiksi transponoidut stemmat.

Juutilaisen mielestä tarvittaisiin nimenomaan materiaalia, jossa on stemmoja kirjoitettu erikseen. Tietokone on hyvä renki niille joiden kouluista sellaisia löytyy. Hän lisäisi yksittäisille orkesterisoittimille tarkoitettuja ääniä sovituksiin, sillä jokaisesta luokasta löytyy keskimäärin yksi tai kaksi viulun, huilun tms soittajaa.

7.1 Yhteenveto

Opetusmateriaalini sai paljon positiivista palautetta, mutta myös kritiikkiä ja parannusehdotuksia. Eniten sekaannusta aiheuttivat bassonotaatiossa käyttämäni erityismerkinnät joiden oli tarkoitus korvata tabulatuuriin puutetta. Opettajien mielestä merkinnöt sekoittuivat sointuihin tai sointukäännöksiin. Käytännön työssä olen itsekin huomannut erään ongelman joka merkinnästä aiheutuu: tapani on laittaa kitaristit ja basistit soittamaan akustisilla kitaroilla stemmojaan. Itse huutelun sointujen vaihdoksia, jotta kaikki pysyisivät varmasti mukana. Jos basistien nuoteissa lukee A/3 ja kitaristeilla Cm on mahdotonta huutaa molemmille sointuvaihtoa yhtäaikaan. Juutilaisen ehdotus nuotinnoksen parantamiseksi näyttää tältä:

Intro Em G D C

(E/3) (A/3)

Yksi varteenotettava vaihtoehto on jättää apumerkinnot kokonaan pois ja jättää äänien löytämisen ongelma materiaalilla käyttävälle opettajalle.

Ajatus erikseen kirjoitetuista soitinSTEMMOISTA sai paljon myönteistä palautetta. Olin kirjoittanut ainoastaan perinteisille bändisoittimille bassolle, kitaralle, rummuille ja pianolle, mutta toiveita tuli lisää mm. puhaltimille. Kiitosta saivat erityisesti kirjoitetut pianoSTEMMAT. Ilmeisesti yläasteen oppilaissa on paljon pianisteja, mutta vapaasäestystaidot eivät yleensä ole kovin hyvät.

Eri vaikeusasteet soitinten stemmoissa herättivät kiinnostusta ja opettajat osasivat niitä myös hyödyntää. Erittäin järkevä oli mielestäni Juutilaisen kommentti (Liite 50) kolmen vaikeusasteen muuttamisesta kahteen: "Kokonuotti-puolinuotti-akselin jälkeen on helppo laittaa joku pisteellinen juttu, ne menee musta käsi kädessä. Sitten semmoiset spesiaalijutut sinne viimeiseen versioon." Jo pelkästään materiaalin sovittamisen kannalta tämä olisi järkevä ratkaisu, toisinaan oli hieman hankalaa keksiä kaikille soittimille kolme selkeästi eri vaikeustasoista soittotapaa.

8. PÄÄTÄNTÖ

Nähdäkseni kirjaa pidetään edelleen varteenotettavimpana yhteysoittomateriaalin julkaisumuotona, mutta oheismateriaaliksi voisi CD levyjen lisäksi liittää MIDI-tiedostoja. Ilmeisesti musiikinopettajat tarvitsisivat täydennyskoulutusta musiikin teknologian ja tietotekniikan alalla, jotta uskaltaisivat käyttää tehokkaammin näitä uusia opetuksen välineitä. Myös musiikinopettajakoulutuksessa voitaisiin panostaa entistä enemmän tietotekniikan opetukseen musiikinopettajan tarpeet huomioiden. Toistaiseksi monessa koulussa saattaa ongelmana olla myös tietokoneiden ja muun tarvittavan laitteiston puute. Uskon kuitenkin, että varsin pian Suomen jokaisesta koulusta löytyy tietokone myös musiikinopettajan käyttöön.

Kolme neljästä opettajasta oli sitä mieltä, että yhteysoittomateriaalia saisi olla enemmänkin. Nuottien lisäksi opettajat kaipasivat äänitteitä, joista selviäisi kappaleiden kuulokuva jo ennen kuin ryhdytään kappaletta työstämään. Originaali äänite kappaleesta ajaa tämän asian, mutta sekvensserillä toteutettuna kappaleet voisivat olla koulukäytössä monipuolisempia.

Alkuperäinen äänite kappaleesta tarjoaa sekvenssiä paremman esikuvan soitinSTEMMOJEN ja laulun fraseerauksesta. Autenttisten soitinten soundit ovat laadukkaampia kuin MIDI:n keinoin toteutetut imitaatiot. Ammattimuusikoiden soittamat osuudet ovat melkein aina liian vaativia koulussa toteutettaksi. Sävellajit ovat myös lähes poikkeuksetta liian korkeita laulettavaksi koulussa. Koulukirjojen nuottiohjelmistoissa sävellajit on muutettu sopiviksi laulajia ajatellen ja soitinSTEMMOJA on sopivasti helpotettu. Näin ollen alkuperäisen äänitteen kuulokuva ei vastaakaan koulubändin soittamaa versiota. Sekvensserillä koulukirjojen ohjelmisto voidaan toteuttaa täsmälleen siten, kuin se on kirjaan sovitettu. SoitinSTEMMOJA voidaan harjoitella sekvensserin säestyksellä halutussa tempossa. Itse olen usein laittanut oppilaat soittamaan akustisilla kitaroilla kitara- ja bassostEMMOJA tietokoneen huolehtiessa rummuista ja kosketinsoittimista. Ja tietysti sekvenssiä voidaan käyttää vaikkapa karaoketaustana.

Jatkossa aion suunnitella materiaalia, jossa nuotit julkaistaisiin kirjan muodossa, mutta johon liitteenä olisi saatavissa MIDI-sekvenssit. Ihannetapauksessa materiaali sisältäisi myös CD-levyn, jolla olisi alkuperäisten esittäjien tulkinnat kappaleista. Syksyllä 1997 on ilmestynyt laadukkaita yhtyesoitton opetukseen soveltuvia oppikirjoja WSOY:ltä ja Otavalta, jotka ovat edelleen perusformaatiltaan perinteisiä kirja + CD paketteja. Yksikään kustantamo ei ole toistaiseksi julkaissut MIDI-tiedostoja musiikin-opetusmateriaalina.

Ideani erilaisista vaikeustasoista tulee oletettavasti säilymään muodossa tai toisessa, mutta tuskin aivan yhtä keskeisessä asemassa kuin tämän tutkimuksen materiaalissa. Kaksi vaikeustasoa on varmasti riittävä määrä ja niitäkään ei ehkä ole tarpeellista liittää kaikkiin stemmoihin kaikissa kappaleissa. Olen täysin vakuuttunut, että uudenlainen materiaali tulee herättämään ainakin aluksi kiinnostusta musiikinopettajien keskuudessa. Uskoisin, että tällaisella materiaalilla olisi myös jatkossa kysyntää kunhan musiikinopettajat orientoituvat uusien työvälineidensä suomiin opetusmetodeihin.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1995 (huom. 1. p. 1993). Laadullinen tutkimus. Kolmas painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Asikainen, E. - Hyötyläinen, E. - Hyötyläinen, S. - Kaakkurivaara, P. - Louhivuori, J. - Rautasalo, K. 1987. Koulun Tietotekniikka. Kurssi 2: Tietokone ilmaisuvälineenä. Helsinki: Kirjayhtymä
- Aslund, R. - Haussila, M. - Karvonen, R. - Kukkula, T. 1994. Uusi lukion musiikin aika 1 . Porvoo: WSOY.
- Aukia, J-P. 1995. Musiikkitekknologia tulee, Haluttiin sitä tai ei. Julkaisussa Rondo: Musiikkilehti. 1995: 3, s. 44-46. Helsinki: Suomen musiikinopettajain liitto.
- Brennan, T. - Cutietta R. A. 1991. Coaching A Pop/Rock Ensemble. Music Educational Journal, huhtikuu 1991, sivut 40 - 45.
- Delamont, G. 1965. Modern harmonic technique: A Comprehensive survey of basic melodic materials for the present-day composer and arranger. Delevan (N.Y.) Kendor Music.
- Galtung, J. 1970. Theory and methods of sosial research. Oslo.
- Grönfors, M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. Juva: WSOY
- Heinonen, V. - Kari, J. 1978. Oppimisen psykologiaa. Keuruu: Otava. Helsingin kouluhallitus valtion painatuskeskus 1988.
- Hirsjärvi, S. - Hurme, H. 1982. Teemahaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.
- Hietaniemi, S. - Pesonen, L-K. 1989. Musiikin oheismateriaali Kausitisen peruskoulun ala-asteelle paikallisen perinteen ja kansanmusiikin pohjalta. Oheismateriaalin kokeilu koulussa. Pro gradu -työ. Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitos.
- Hirvi, J. - Tuominen, A. J. 1995. Uusi MIDI-kirja. Helsinki: Painatuskeskus.
- Hovi, S. - Mäyry, M. - Sipilä, E. 1988. Musica 7. Musiikki Fazer Oy. Porvoo: WSOY:n graafiset painolaitokset.
- Hyyppä, J. 1995. Popmusiikin opetus yläasteella, lukiossa ja musiikinopettajakoulutuksessa. Pro Gradu-tutkimus Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitoksella.

- Juutilainen, E-M. - Kukkula, T. 1995. Musiikin aika 1. Porvoo: WSOY
- Juutilainen, E-M. - Kukkula, T. 1996. Musiikin aika 2. Porvoo: WSOY
- Juutilainen, E-M. - Karvonen, R. 1983. Yhtyesoitto 1. Vantaa: Intermusica-Interdidacta oy.
- Jyrinki, E. 1974. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Helsinki: Painatuskeskus
- Kangas, P. - Kasper, E. - Lampila, R. - Paavilainen, A.- Suomela, M. 1997. Selvät sävelet 8-9 . Keuruu: Otava.
- Kasper, E. - Lampila, R. 1993. Opus, suomalaisena musiikin maailmassa. Keuruu: Otava.
- Kasper E. - Lampila R. - Tikkanen R. 1987. Koulun musiikki, maailma soi 8-9. Keuruu: Otava.
- Lavonen J. - Meisalo, V. (toim.) 1995. Tieto- ja viestintäteknikka opettajankoulutuksessa. Helsingin yliopisto: yliopistopaino.
- Laitinen, A. 1988. Tietokoneavusteinen opetus. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Lee, E. - Vulliamy, G. 1982. Pop, Rock and Ethnic Music in School. Cambridge: Cambridge University Press.
- Linnakylä, P. - Sajavaara, P. - Takala, S. (toim.). Tietotekniikka opetuksen uudistumisen virittäjänä. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B. Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.
- Louhivuori, J. - Vester, T. 1988. Tietokoneavusteinen sävellysprojekti. Ainedidaktiikan tutkimus ja tulevaisuus. Toim. Meisalo, V. - Sarmavuori, K. Helsinki: Yliopistopaino.
- Massey, H. 1988. The Compact Guide to MIDI Software for the Machintosh. New York: Amsko Publications, A Division of Music Sales Corporation
- Michaels, M. 1990. The Billboard Book of Rock Arranging. New York: Billboard Books.
- Niskanen, K. 1997. Tietokoneen opetuskäytön yhteys luokan sosiaalis-affektiiviseen ilmastoon. Lapin yliopiston kasvatustieteiden osasto.

- Oboussier, P.1977. Arranging Music for Young Players. Oxford University Press.
- Opetushallitus, 1994. Lukion opetussuunnitelman perusteet 1994.
Helsinki: Painatuskeskus
- Opetushallitus, 1994. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994.
Helsinki: Painatuskeskus
- Rinta-Filppula, R. 1994. Tietotekniikka koulun kehittämisessä. Helsinki: Painatuskeskus.
- Salminen, A. 1990. Tietokoneen koulukäyttö - kokeilevien opettajien ajatuksia ja kokemuksia. Toim. Hietala, J. Helsinki: Painatuskeskus
- Santy, J. 1990. Selecting Music for High School Pop Groups. Music Educational Journal, tammikuu 1990, sivut 36 - 37.
- Suoniemi, P.1987. Peruskoulun musiikinopetukseen kohdistuvat toiveet. Pro Gradu-tutkimus. Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitos.
- Tallgren, P. 1990. Tietokoneen koulukäyttö - kokeilevien opettajien ajatuksia ja kokemuksia. Toim. Hietala, J. Helsinki: Painatuskeskus
- TOP - johtoryhmä, opetusministeriö 1989. Tietotekniikan integroituminen kouluopetukseen. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Vaurula, R. 1997. Tietokone helpottaa musiikin opetusta. Julkaisussa Opettaja. 1997: 11, s. 31.

HOLD ON (Basso 1)

Liite 1

Jamie Walters
Sov.R-J

Bassolla taukoa kaksi
ensimmäistä A:ta.
Mukaan vasta B:ssä

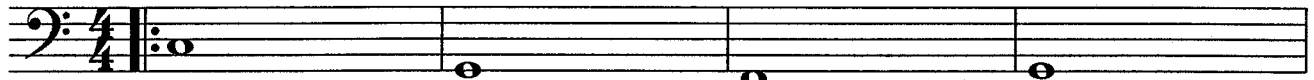
C (A/3)

G (E/3)

F (E/1)

G (E/3)

A

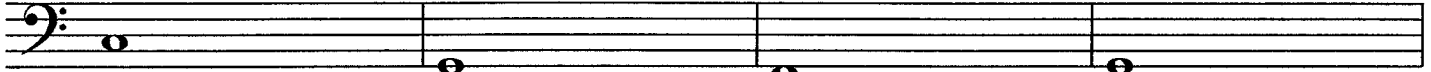

C

G

F

G

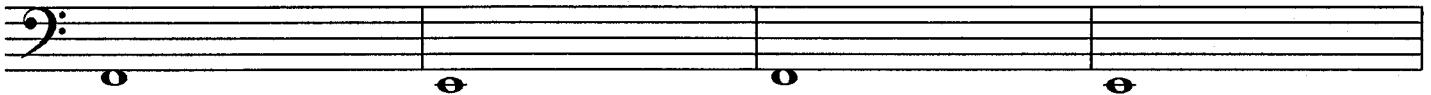

F

Em

F

Em

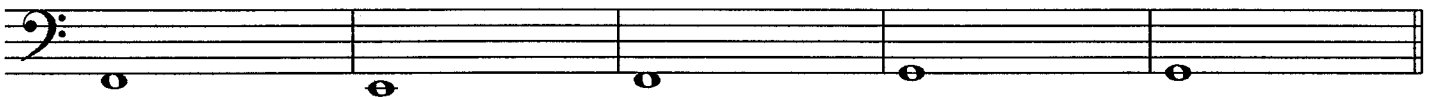
F

E

F

G

G

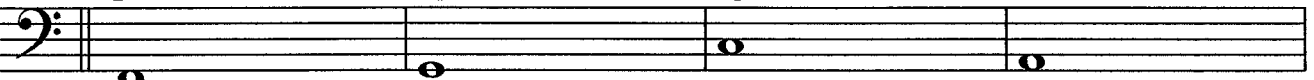
B

F (E/1)

G (E/3)

C (A/3)

Am

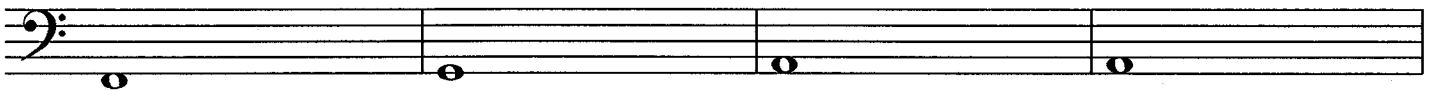
B kerrataan segnotessa

F

G

Am

Am

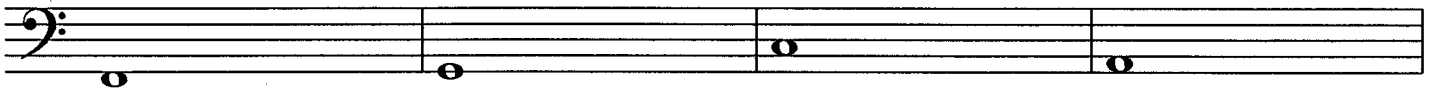

F

G

C

Am

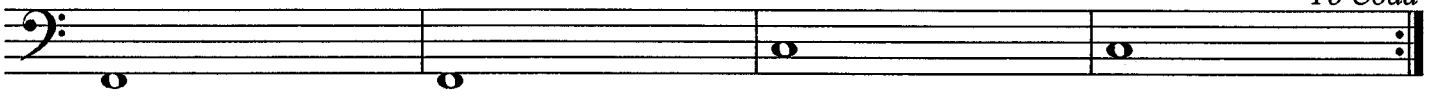
F

Fm

C

C

To Coda

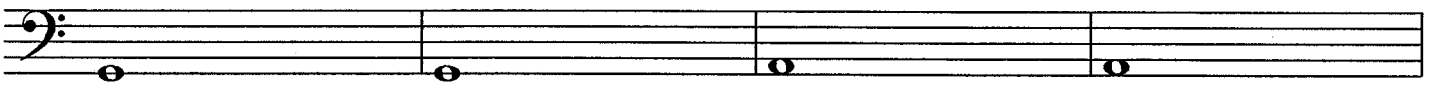

G

G

Am

Am

D

Em(D/2)

F(D/3)

G

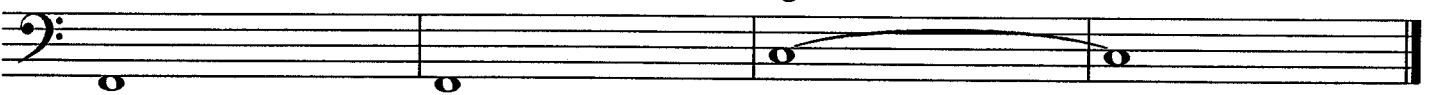
☪

F (E/1)

Fm

C (A/3)

HOLD ON (Basso 2)

Liite 2

Jamie Walters
Sov.R-J

Bassolla taukoa
Ensimmäisen A:n verran.
mukaan A:n kertauksesa

A

A

A

A

Musical notation for section A, consisting of four systems of bass clef staves in 4/4 time. The first system is marked with a square 'A' and contains four measures with chords C(A/3), G(E/3), F(E/1), and G. The second system contains four measures with chords C, G, F, and G. The third system contains four measures with chords F, Em, F, and Em. The fourth system contains five measures with chords F, Em, F, G, and G.

B

B kerrataan segnotessa

B

B

B

Musical notation for section B, consisting of four systems of bass clef staves in 4/4 time. The first system is marked with a square 'B' and contains four measures with chords F, G, C, and Am. Below the first system is the instruction 'B kerrataan segnotessa'. The second system contains five measures with chords F, G, Am, Am, and (E/3). The third system contains four measures with chords F, G, C, and A. The fourth system contains five measures with chords F, Fm, C, C, and To Coda.

C

C

Musical notation for section C, consisting of two systems of bass clef staves in 4/4 time. The first system is marked with a square 'C' and contains four measures with chords G, G, Am, and Am. The second system contains five measures with chords D, Em(D/2), F(D/3), G(G/0), and (E/3).

CODA

Musical notation for the CODA section, consisting of one system of bass clef staves in 4/4 time. It is marked with a square 'CODA' and contains four measures with chords F, Fm, C, and Fine.

HOLD ON (Basso 3)

Liite 3

Jamie Walters
Sov.R-J

Basso tulee mukaan
toisessa A:ssa

A

C G F G
C G F G
F Em F Em
F Em F G

B

F G C C/H Am Am/G

B kerrataan segnotessa

F G Am
F G C C/H Am Am/G

F Fm C 1,3,4. 4th time to CODA 2.

C

G Am

D Em F G

CODA

F Fm C

HOLD ON (Kitara 1)

Liite 4

Jamie Walters
Sov.R-J

A

Chord diagrams for C, G, F, and Em are provided. Chord names: C, G, F, G, F, Em, F, Em, F, G, G.

B

Chord diagrams for Am and Em are provided. Chord names: F, G, C, Am, Am, F, G, C, Am, F, Em, C, C. *To Coda*

C

Chord names: F, Em, F, G, F, Fm, C, C.

CODA

HOLD ON (Kitara 2)

Liite 5

Jamie Walters
Sov.R-J

A

B B kerrataan segnotessa

C

CODA

To Coda

HOLD ON (Kitara 3)

Liite 6

Jamie Walters
Sov. R-J

A C G F G

Pull off

Fmaj⁷ Em⁷ Fmaj⁷ Em⁷

Fmaj⁷ Em⁷ Fmaj⁷ G

B kerrataan segnotessa

B F G C Em Am Am⁷/G

F G Am⁷

F G C Em Am Am⁷/G

F Fm C

To Coda

C G Am⁷

Dm⁷ Cmaj⁷/E F G

CODA F Fm C

Fin

HOLD ON (Piano 1)

Liite 7

Jamie Walters
Sov. R-J

The musical score is written in 4/4 time and consists of two main sections, A and B, and a Coda. Section A is marked with a repeat sign and contains 16 measures of piano accompaniment with chords: C, G, F, G, C, G, F, G, F, G, F, G, F, G, F, G. Section B is marked with a first ending sign and contains 16 measures of piano accompaniment with chords: F, G, C, Am, F, G, Am, F, C, Am, F, Fm, C, G, Am, F, C, F, G. The Coda section contains 4 measures of piano accompaniment with chords: F, Fm, C, and a final sustained chord. The score includes a 'To Coda' instruction at the end of the B section.

HOLD ON (Piano 2)

Liite 8

Jamie Walters
Sov. R-J

A

C G F G

C G F G

F G/E F G/E

F G/E F G

B ♩ F G C Em/B Am Am⁷/G

B kerrataan segnotessa

F G Am Am⁷

F G C Em/B Am Am⁷/G

F Fm C To Coda

C G Am

F/D C/E F G

CODA F Fm C Fine

HOLD ON (Piano 3)

Jamie Walters
Sov. R-J

A C G F G

Con ped.

C G F G

Fmaj7 Em7 Fmaj7 Em7

Fmaj7 Em7 Fmaj7 G

B F G C Em/B Am Am/G

B kerrataan segnotessa

F G Am

HOLD ON (rummut)

Jamie Walters
Sov. R-J

Rummut 1

A & C

Hi-hat
Virveli
Basari

B

Symbaali
Virveli
Basari

Rummut 2

A & C

Hi-hat
Virveli
Basari

B

Symbaali
Virveli
Basari

Rakenne: A - A - B - A - B - C - B - B

- CODA
Kaksi ensimmäistä A:ta soitetään ilman rumpuja (2X 17 tahtia) Rummut aloittavat ensimmäisen B:n kohdalla

Rummut 3

A & C

Hi-hat
Kantti
Basari

Open

B

Symbaali
Virveli
Basari

HOLD ON

Liite 13

Jamie Walters

A

I don't wan- na see you e-ver sad
A- ny- thing that hurts you hurts me to

and eve-ry- thing that I've got you can have
But I'm not gon- na let your world turn blu

When it's all too much I need some hu- man touch
Will you take my hand and see how cloce I a

1. *Fmaj7* *Em* *F* *G* *To A'*
to see it's real- ly not so bad -

2. *Fmaj7* *Em* *Fmaj7* *G* *To B*
There ain't nothing I won't do for you

A'

Did you call on eve- ry saint you know

but still you feel like you're on your own

Can you see through your tears I will all- ways be here and your not

Em Fmaj7 G (Rumpufilli)

out there all a-lone

B F G C Em/B Am Am7/G

Hold on 'till you feel a lit-tle stron-ger

F G Am

Hold on to me -

F G C Em/B

Hold on eve-ry-thing's gon-na be all-right -

Am Am7/G F Fm C To Coda ⊕

just hold on for me to-night

C G Am

I know the world can drive you to your knees

Dm7 C/E F G

but when you need to cry ba-by cry for me

CODA ⊕ F Fm C Fine

Just hold on for me to-night

NOUSEVAN AURINGON TALO (Basso 1)

Liite 14

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Am C(A/3) D F(D/3) Am E Am E⁷

Säkeistö

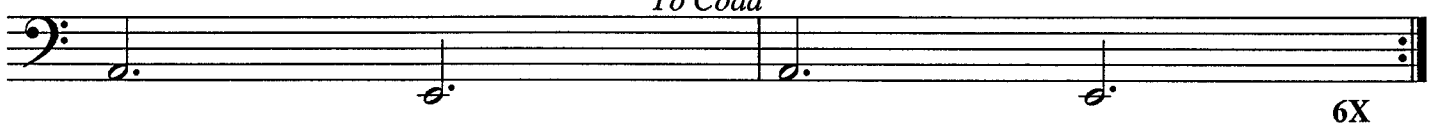
Am C D F Am C

E E⁷ Am C D F

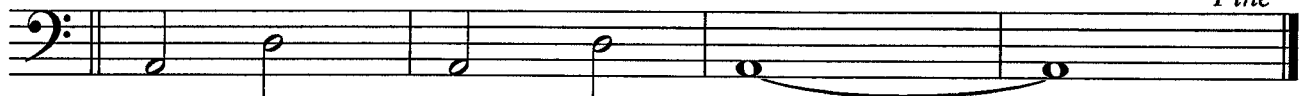
Am E *To Coda* A E⁷

6X

CODA

Am Dm Am Dm Am

Fine

NOUSEVAN AURINGON TALO (Basso 2)

Liite 16

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Am C D F Am E Am E⁷

Säkeistö

Am C^(A/3) D F^(D/3) Am C

E E⁷ Am C D F

Am E To Coda Am E⁷

CODA

Am Dm Am Dm Am

NOUSEVAN AURINGON TALO (Basso 3)

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Am C D F Am Am E⁷

Säkeistö

Am C D F Am C

E E⁷ Am C D F

Am E *To Coda* Am E⁷

6X

CODA

Am Dm Am Dm Am *Fin*

NUOSEVAN AURINGON TALO

Liite 18

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Am⁷ C D F Am⁷ E Am⁷ E

Kitaran soinnut kannattaa muodostaa D,G ja H kielillä
Tällöin kaikki soinnut voidaan soittaa samalla otteella
jota käytetään Barre-soinnun tapaan.

Säkeistö

Am⁷ C D F Am⁷ C

E Am⁷ C D F

Am⁷ E *To Coda* Am⁷ E

6X

CODA

Am⁷ Am⁷ Am⁷ *Fi*

NOUSEVAN AURINGON TALO (kitara 1)

Liite 19

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Am⁷ C D F Am⁷ E Am⁷ E

Kitaran soinnut kannattaa muodostaa D,G ja H kielillä.
Tällöin kaikki soinnut voidaan soittaa samalla otteella, jota käytetään Barre-soinnun tapaan.

Säkeistö

Am⁷ C D F Am⁷ C

E Am⁷ C D F

Am⁷ E *To Coda* Am⁷ E 6X

CODA

Am⁷ Am⁷ Am⁷ Fin

NOUSEVAN AURINGON TALO (Kitara 2) Liite 20

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Am⁷ C D F Am⁷ E Am⁷ E

Kitaran soinnut kannattaa muodostaa D,G ja H kielillä. Tällöin kaikki soinnut voidaan soittaa samalla otteella, jota käytetään Barre-soinnun tapaan.

Säkeistö

Am⁷ C D F Am⁷ C

E E Am⁷ C D F

Am⁷ E *To Coda* Am⁷ E 6X

CODA

Am⁷ Dm Am⁷ Dm Am⁷ Fl

NOUSEVAN AURINGON TALO (Kitara 3)

Liite 21

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Am C D F Am E Am E

Arpeggion rytmi Simile

Säkeistö

Am C D F Am C

E E⁷ Am C D F

Am E *To Coda* Am E

6X

CODA

Am Dm Am Dm Am

Fine

NUOSEVAN AURINGON TALO (Piano 1)

Liite 22

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Am C D F Am E Am E

Säkeistö

Am C D F Am C E

Am C D F Am E *To Coda* Am E 6X

CODA

Am Dm Am Dm Am *F1*

NOUSEVAN AURINGON TALO (Piano 2) Liite 23

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Am C D F Am E Am E

Säkeistö

Am C D F Am C E E⁷

Am C D F Am E *To Coda* Am E

CODA

Am Dm Am Dm Am *Fine*

NOUSEVAN AURINGON TALO (Piano 3) Liite 24

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

INTRO

Musical notation for the Intro section, featuring a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line with eighth notes and rests. The bass staff contains a simple accompaniment with half notes. Chords indicated below the staff are Am, C, D, F, Am, and E.

Säkeistö

Musical notation for the first system of the main section, featuring a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line with eighth notes and rests. The bass staff contains a simple accompaniment with half notes. Chords indicated below the staff are Am, E7, Am, C, D, and F.

Musical notation for the second system of the main section, featuring a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line with eighth notes and rests. The bass staff contains a simple accompaniment with half notes. Chords indicated below the staff are Am, C, E, E7, Am, and C.

Musical notation for the third system of the main section, featuring a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line with eighth notes and rests. The bass staff contains a simple accompaniment with half notes. Chords indicated below the staff are D, F, Am, E, Am, E7, 6X, and a. The text "To Coda" is written above the staff.

CODA

Musical notation for the Coda section, featuring a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line with eighth notes and rests. The bass staff contains a simple accompaniment with half notes. Chords indicated below the staff are Am, Dm, Am, Dm, and Am. The text "Fine" is written above the staff.

RUMMUT 1

Musical notation for RUMMUT 1. It features three staves: Hi-Hat, Virveli, and Basari. The time signature is 12/8. The Hi-Hat part consists of a series of eighth notes with beams, each followed by a triplet of eighth notes. The Virveli part consists of a series of eighth notes with beams, each followed by a triplet of eighth notes. The Basari part consists of a series of eighth notes with beams, each followed by a triplet of eighth notes. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

RUMMUT 2

Musical notation for RUMMUT 2. It features three staves: Hi-Hat, Virveli, and Basari. The time signature is 12/8. The Hi-Hat part consists of a series of eighth notes with beams, each followed by a triplet of eighth notes. The Virveli part consists of a series of eighth notes with beams, each followed by a triplet of eighth notes. The Basari part consists of a series of eighth notes with beams, each followed by a triplet of eighth notes. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

RUMMUT 3

Musical notation for RUMMUT 3. It features three staves: Symbaali, Virveli, and Basari. The time signature is 12/8. The Symbaali part consists of a series of eighth notes with beams, each followed by a triplet of eighth notes. The Virveli part consists of a series of eighth notes with beams, each followed by a triplet of eighth notes. The Basari part consists of a series of eighth notes with beams, each followed by a triplet of eighth notes. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

NOUSEVAN AURINGON TALO

Liite 26

Amerikkalainen trad.
Sov. R-J

A

Introkso A':n neljä viimeistä tahtia

On paikka kuu- lu kur- juu- den ta- lo
nou- se- van au- rin- gon On tur- mel- lut mun
e- lä- män Ta- lo nou- se- van au- rin- gon Mun
A'
äi- ti neu- loi vaat- tee- ni Hän syn- tiin lan- gen- nut
ei Mun fai- ja hän sai tuo- mi- on ja
tien- sä tyr- mään vei Kai

CODA Am Dm Am Dm Am

Fi

3. Kai ainut minkä tarvitsi
oli korttipakka vain.
Sai tyydytyksen parhaan hän
vain juopotellessaan.

4. Oi, äiti kerro lapsilles,
että tieni väärä on.
Kun turhaan heitin nuoruus-
talon nousevan auringon.

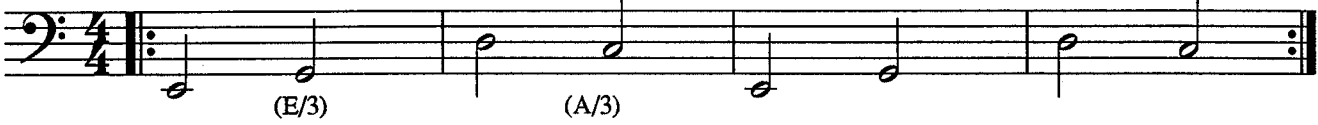
5. Olen monta kertaa paennut
ja luullut pääseeni pois. 6. = 1.
Nyt matkaan sinne takaisin
eikö kukaan auttaa vois?

POLLY (Basso 1)

Liite 27

Curt Cobain
Sov. R-j

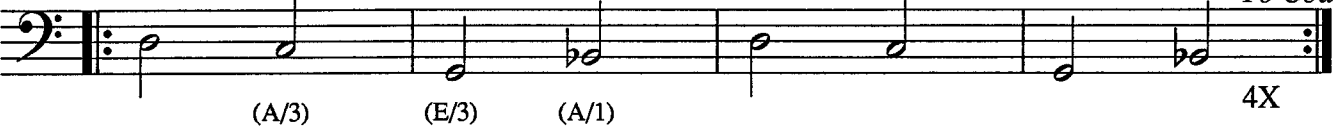
Intro E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3) E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3)

A E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3) E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3)

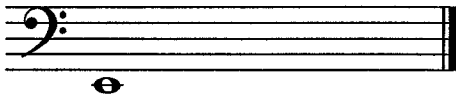
B D(omit3) C(omit3) G(omit3) Bb(omit3) D(omit3) C(omit3) C(omit3) Bb(omit3) *To Cod*

Väljike E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3) E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3)

CODA Em

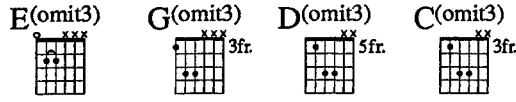

POLLY (Kitara1)

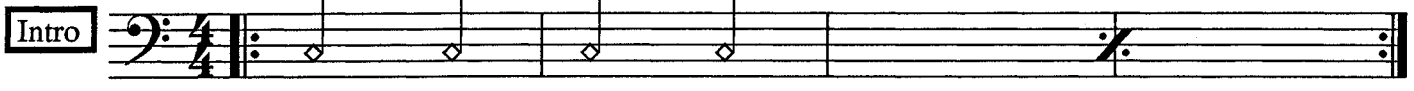
Liite 30

Curt Cobain
Sov. R-j

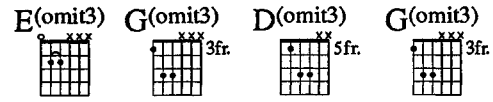
E(omit3) G(omit3) 3fr. D(omit3) 5fr. C(omit3) 3fr.

Intro

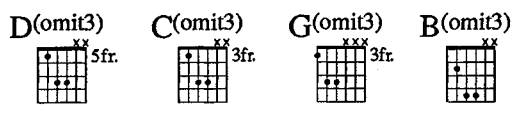
E(omit3) G(omit3) 3fr. D(omit3) 5fr. G(omit3) 3fr.

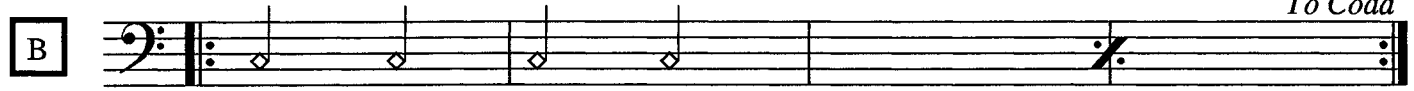
A

D(omit3) 5fr. C(omit3) 3fr. G(omit3) 3fr. B(omit3)

B

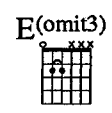
To Coda

4X

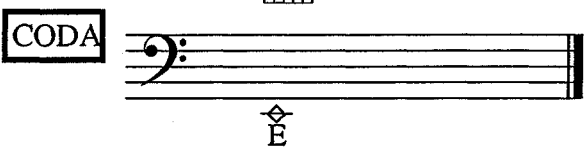
Väljke

E(omit3)

CODA

E

POLLY (Kitara 2)

Liite 31

Curt Cobain
Sov. R-j

Intro

Chord diagrams: E(omit3), G(omit3) 3fr., D(omit3) 5fr., C(omit3) 3fr.

The Intro section consists of a single staff in 4/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

A

Chord diagrams: E(omit3), G(omit3) 3fr., D(omit3) 5fr., G(omit3) 3fr.

The A section consists of a single staff in 4/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

B

Chord diagrams: D(omit3) 5fr., C(omit3) 3fr., G(omit3) 3fr., B(omit3)

The B section consists of a single staff in 4/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. The piece ends with a double bar line and repeat dots. The text "To Coda" is written at the end of the staff, and "4X" is written below the staff.

Välike

Chord diagrams: E(omit3), G(omit3) 3fr., D(omit3) 5fr., C(omit3) 3fr.

The Välike section consists of a single staff in 4/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4. The piece ends with a double bar line and repeat dots. A fermata symbol is placed over the final note.

CODA

Chord diagram: E(omit3)

The CODA section consists of a single staff in 4/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is: quarter note G4. The piece ends with a double bar line. The word "Fine" is written to the right of the staff.

POLLY (Kitara 3)

Liite 32

Curt Cobain
Sov. R-j

Intro

2nd time

A

E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3)

muted

B

D(omit3) C(omit3) G(omit3) Bb(omit3)

To Coda

4X

Välike

CODA

E(omit3)

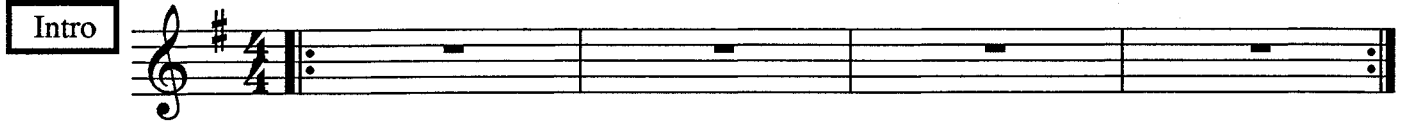
Fine

POLLY (urku 1)

Liite 33

Curt Cobain
Sov. R-J

Intro

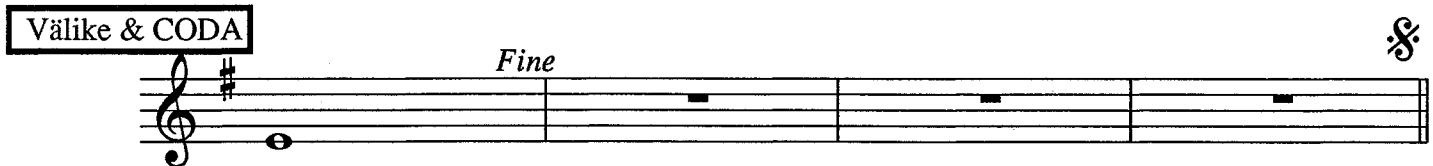
A

B

Väljike & CODA

Polkka: INTRO A B VÄLJIKE A B VÄLJIKE A B CODA

POLLY (urku 2)

Curt Cobain
Sov. R-J

Intro Em D C Em D C

mukaan kerratessa

A ♪Em D C Em D C

B D C G B♭ D C G B♭

4X

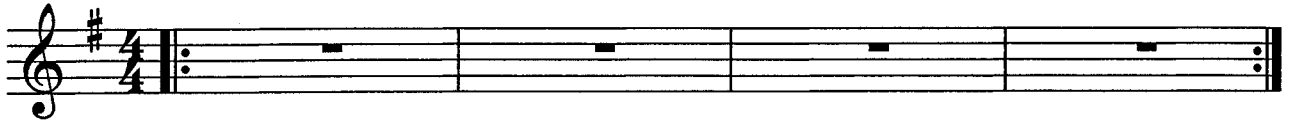
Välike & CODA Fine

POLLY (Piano 3)

Liite 36

Curt Cobain
Sov. R-J

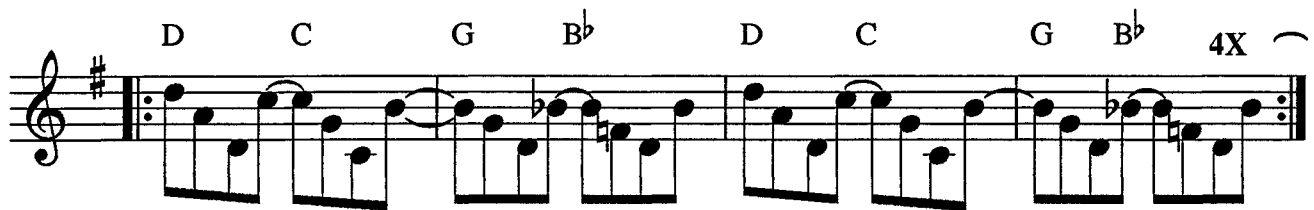
Intro

A

B

Välike & CODA

POLLY (Rummut 1)

Liite 37

Curt Cobain
Sov. R-J

Intro

Hi-hat
Virveli
Basari

A

Hi-hat
Virveli
Basari

B

Symbaali
Virveli
Basari

4X

Välike

Hi-hat
Virveli
Basari

POLLY (Rummut 2)

Liite 38

Curt Cobain
Sov. R-J

Intro

Hi-hat
Virveli
Basari

A

Hi-hat
Kantti
Basari

B

Symbaali
Virveli
Basari

4X

Välike

Hi-hat
Virveli
Basari

POLLY (Rummut 3)

Curt Cobain
Sov. R-J

Intro

Hi-hat
Virveli
Basari

A

Hi-hat
Kantti
Basari

(open)

B

Symbaali
Virveli
Basari

4X

Väljike

Hi-hat
Virveli
Basari

Polly

Curt Cobain

Intro

E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3) E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3)

A

E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3) E(omit3) G(omit3)

1. Pol-ly wants a crack- er I think I should get
 2. Pol-ly wants a crack- er may- be she would
 3. Pol-ly says her back hurts and she's just as bored

D(omit3) C(omit3) E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3)

off of her first I think shewants some wa- ter
 like more food she ask me to un- tie her
 as me she caught me off my guard

E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3) **B** D(omit3) C(omit3)

to put out the blow torch It is- n't me
 A chase would be nice for a few
 it a- maz- es me, the will of in- stinct

G(omit3) Bb(omit3) D(omit3) C(omit3) G(omit3) Bb(omit3)

have some seed Let me clip your dir-ty wings

D(omit3) C(omit3) G(omit3) B \flat (omit3) D(omit3) C(omit3)

Let me take a ride Don't hurt yourself I want some help

G(omit3) B \flat (omit3) D(omit3) C(omit3) G(omit3) B \flat (omit3)

to help my-self I've got some rope I have been told

D(omit3) C(omit3) G(omit3) B \flat (omit3) D(omit3) C(omit3)

I promise you I have been true Let me take a

G(omit3) B \flat (omit3) D(omit3) C(omit3) G(omit3) B \flat (omit3) *To Coda*

ride Don't hurt yourself I want some help to help my-self

E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3) E(omit3) G(omit3) D(omit3) C(omit3) 3X **CODA** E(omit3) *Fine*

HAASTATTELU 1: Jukka Mäki

- *Missä yhteydessä käytit materiaalia, mille ikäryhmälle, oliko kyseessä bändikurssi...?*

- No, mä opetan vaan yläastetta tällä hetkellä, niin se oli 7, 8 ja 9...bändikurssi ja musiikkiluokka. Bändikurssi on valinnainen ja musiikkiluokalla se on pakollinen kurssi.

- *Mitä kappaletta tai kappaleita käytit?*

- "Pollyä" ja "Nousevan auringon taloa".

- *Mitä vaikeustasoja käytit?*

- Mä käytin ihan systemaattisesti kakkosta ja kolmosta, en muista ihan tarkaan miten mä niitä käytin, mutta kakkosta ja kolmosta kuitenkin ja homma toimi.

- *Eli sä sekoitit niitä myöskin että oli osa kakkosta ja osa kolmosta...*

- Joo. Basson suhteen oli syytä tehdä sitä, eli käyttää bassossa kakkosta ja kitarassa kolmosta. Eli mun mielestä sen "Pollyn" bassolinja, se kolmonen, niin se oli vähän vaikea.

-*Sitten toi sekvensseri, sä et ilmeisesti saanut hyödynnettyä sitä?*

- Se ei ollut oikeastaan tarpeen sillä itse asiassa molemmat biisit oli tuttuja ja sitten mä käytin niitä sillain että mä soitin alkuperäisiä versioita...ja mä melkein katon että se on ehkä parempikin ratkaisu, tavallaan.

- *Ja teillähän ei ole Macissä synaa kiinni ja se ei ole siellä luokan puolella.*

- Ei ookaan, just.

- *Oliko notaatiossa mitään mikä aiheuttaa ekstrakysymyksiä...?*

- Tää opetusaihehan on siinä mielessä originelli, musiikki kaiken kaikkiaan, että meillähän ei ole oppilaiden kanssa yhteistä kieltä, siis eihän ne osaa notaatiota välttämättä, normaaliluokkalaiset ei tunne notaatiota, ei ne tunne nuotteja. Niin, tottakai sitä kautta se herätti kysymyksiä ja tämmösellä jäljittelymenetelmällä eli mää tein ensin jutut, kitaralla ja bassolla ja sitten oppilas teki perässä ne. Ett' mä en niinkuin jäänyt tuhraamaan sen notaation...ett' esimerkiksi musiikkiluokkalaiselle se on tuttu ja joillekin muillekin, mutta jo se ei ollut tuttu niin en mä jäänyt... mä ohitin sen.

- *Ja esimerkiksi bassossa oli sitä erikoisnotaatiota että siinä oli kieli- kautta kaulanumero, oliko ne sun mielestä niinkuin helpottavia vai vaikeuttavia vai sillain että tavallaan yhden tekeviä?*

- Oli helpottavia joissain tapauksissa ja joissain tapauksissa oli yhdentekeviä koska sitten se tapahtui selvästi nopeammin se oppiminen... koska aikaa oli rajoitetusti niin sillain se oli ihan tällöinen kaikumetodi.

- *Mites noi rakennemerkinnät, oliko ne kyllin selkeitä?*

- Joo, oli ne.

- *Juhani Hyypän tutkimuksen mukaan musiikin opettajien mielestä eräs suurimmista bändisoiton opetukseen liittyvistä ongelmista on opetusmateriaalin vähyys, oletko kokenut tällaista ongelmaa?*

- En. Koska sitä materiaalia on ja sitä pitää tehdä jos sitä ei ole. Ja mun mielestä musiikin opettajan tulee olla koko ajan aktiivinen siinä mielessä että haistella ja maistella ett' mitä liikkuu ja tehdä esimerkiksi oppilaiden kanssa yhteistyötä siinä... ja myös pistää oppilaita plokkaamaan biisejä, elikä nauhat ja pelit ja sitten vaan erotella mitä basisti tekee ja mitä kitaristi tekee...Siis kyllähän kevyttä musiikkia, bändikamaa on maailma pullollaan. Että musta se on enemmän sitä että pitää valkata mitä sieltä ottaa.

- *Eli sä kykenet luomaan sitä materiaalia, että sun ei tarvitse edes hakea sellaisia koulukäyttöön tehtyjä...*

- No, niitä käytän kanssa, mutta kyllä musta se kuuluu ihan musiikin opettajan perusvalmiuksiin että pitää itse pystyä tekeen sitä matskua kanssa, koska sitä syntyy jatkuvasti. Se on toinen asia että jotain matemaattisia juttuja tai mitä tahansa kieliasioita, ei ne muutu, ne on stabiileja, mutta musiikissa tapahtuu koko ajan...tulee uusia hittejä ja kaikkea muuta.

- *Millaisia materiaaleja toivoisit enemmän olevan saatavilla: oppikirjoja, äänitteitä, tietokoneavusteista materiaalia eli sekvenssejä, nuotteja tai ehkä didaktista materiaalia?*

- Ehkä tommoista isommille ryhmille valmiiksi kirjoitettua... ett' se saattaisi jonkin verran helpottaa asioita. Jos olis biisit, missä olis' sitten pillit kirjoitettuna B'lle ja Es'ille ja tällöistä näin. Ett' se aina helpottaa...mutta kyllä nyt, en tiedä oletko nähnyt on tullut uus' kasin kirja Esalta (Juutilainen)...niin siellä on aivan loistavaa bändimatskua, vaikka kuinka.

- *Eli sä koet ton kirjan yhä semmoiseksi, ehkä mielekkäimmäksi...*

- No se on yksi osa siitä, sitten yks' osa on tehdä itse ja toivois enemmän olevan yhteistyötä, että opettajat ylipäätään plokkais kampetta enemmän ja vaihtais' niitä, tekis' sitä että sillä tavallahan sitä sais' vähemmällä vaivalla...

- *Siinähan vois' kuvitella tietysti kun on nää Internetit ja sähköiset yhteydet että sitä kautta...*

- Joo, sais' helpostikin...

- *Mullahan nyt tässä oli tää tietokone tavallaan yhtenä juttuja että mitenkä sitä voi hyödyntää...*

- Joo, se on ilman muuta että sillähän me tehdään, jos me notaatioita tehdään, tottakai.

HAASTATTELU 2: Jukka Parviainen

(Haastateltava ei ollut ehtinyt kokeilla materiaalia käytännössä)

Haastatteluni on rakennuttu sille pohjalle, että materiaalia olisi käytetty luokkatilanteessa, mutta luovitaan tämä nyt läpi soveltuvien osin.

- Sopii. Olen katsonut nuotit läpi tuosta koneelta ja kuunnellut sekvenssit.

Sinäähän olet harrastanut bändisoitonopetusta runsaasti, joten osaat varmasti kommentoida näkemääsi näin näppituntumallakin.

- Kyllä. Olen johtanut yhtyeitä pienistä bändeistä ihan isoon orkesteriin asti. Koko kirjo on tullut kokeiltua.

-Oliko materiaalin käytössä ongelmia teknisiä ongelmia, eli saitko ohjelmat pelaamaan haluamallasi tavalla.

- General midiä ei meidän laitteissa ole, mutta tunnen käyttämäsi ohjelmat läpikotaisin, joten sain asetettua sekvensseihin oikeat saundit.

-ja sait siis idean opetusmateriaalin idean selville?

- siinä "lue tämä ensin"- jutussahan se kerrottiin... Eli siitä voi siis ottaa soittimia pois ja opetella yhtä raitaa kerrallaan - oliko näin?

-Kyllä.. ja suurin ideahan siinä oli, että yhdistelemällä eri vaikeustasoisia stemmoja saadaan oppilasryhmän tason mukaan toimiva sovitus. Esimerkiksi voi ottaa Jaakolle helpomman kitarastemman ja Jonnalle haasteellisemmän bassostemman.

-(aukaisee ohjelman tietokoneestaan) Joo, aivan, täällähän se onkin...

- Tietenkin olin ajatellut sekvensserillä luotua materiaalia käytettäväksi paitsi esimerkinomaisesti opettajalla, myös luokkatilanteeseen jossa oppilaan soittavat esim. bassokomppia sekvensserin soittaessa muut soittimet. Oletko käyttänyt vastaavaa työtapaa?

- Olen, joo. Ja ihan hyviä kokemuksiakin on jäänyt. Stemman harjoitteluvaiheessa oppilaille muodostuu kokonaiskuva kappaleesta... auttaahan se toki.

-Itse tehtyjä taustoja?

-No joo, vähän, mutta pääasiassa on tullut käytettyä Band in the Box-ohjelman valmiita taustoja. Sillä tavallahan tämä on hyvä orja, että se vaan kiltisti pyörittää jotain A-osaa loputtomasti...

- No sitten siitä notaatiopuolesta... Oliko siellä mitään epäselvyyksiä tai puutteellisuuksia jotka olisivat pistäneet silmään?

- No bassonotaation alamerkinnyt olivat hieman harhaanjohtavia. Kun olit merkinnyt, sanotaan vaikka A/3, tarkoittiko se soinnun käännöstä...

- Ei, vaan merkintä tarkoitti A-kielen kolmatta nauhaa eli C:tä. Muistaakseni olin pistänyt tästä selvityksen "Lue tämä ensin"-dokumenttiin...

- Joo, kyllä se oli kirjoitettu, mutta tavallaan se oli silti harhaanjohtavaa... mutta sehän on vaan uutta notaatiota, eihän siinä mitään kun se vaan selvitetään... Mää oon itse jättänyt kaikki nää tabulatuurijutut pois, olen sitä mieltä että oppilaiden on osattava nuotit ja kitaran kaula, korkeintaan otetaulukko on edessä. Kaikilla mun kitarakursseilla on heti ruettu soittamaan suoraan nuoteista... mutta en mä tätä sunkaan tapaa heti tyrää, se tuntuu vaan musta oudolta, kyllä oppilaat varmaan siihen tottuu.

Olivatko rakennemerkinnyt riittävän selkeitä?

- kyllä, A ja B osat kannattaa merkitä selkeästi, segnot ja da capot yleensä sekoittavat oppilaat

- - Juhani Hyypän tutkimuksen mukaan musiikin opettajien mielestä eräs suurimmista bändisoiton opetukseen liittyvistä ongelmista on opetusmateriaalin vähyys, oletko kokenut tällaista ongelmaa?

- Joo ilman muuta toi on ongelma. Periaatteessa joku saisi olla koko ajan tekemässä opettajille viimeisimmistä hiteistä nuotinnoksia, mutta se taitaa olla jo tekijänoikeudellisesti mahdotonta. Mutta toisaalta: onko musiikinopetuksen tarkoitus koskella oppilaita uusimmilla hiteillä vai mikä, mutta kyllä materiaalia olisi hyvä olla paljon.

- minkä tyylistä materiaalia toivosit lisää

- bändisoittomateriaalia. Siis nuotteja ja niistä soivaa näytettä. Mulle riittäisi melodialappu sointuineen jos sen yhteydessä olisi soiva esitys kyseisestä kappaleesta. Rockbiisin kirjoittaminen on joka tapauksessa ongelma, niin että nuotti ei tällaisessa jutussa riitä ilman äänitettä. Minun mielestä bändisoiton pitäisi lähteä kuulemisen kautta, seurata miten biisi menee ja noin... niin hän ne oppilaat kotonaankin tekee.

HAASTATTELU 3: Satu Puttonen

Missä yhteydessä käytit materiaalia, oliko valinnaisryhmä vai "tavallinen" luokka?

- Kokeilin 8 luokan valinnaisryhmän kanssa tätä Nousevan auringon taloa ja ja Hold on:ia ja seiskaluokalle kanssa, tosin näitä helpompia stemmoja. Kummatkin onnistuivat oikein hyvin.

Kerroit jo, että sekvensserin kanssa sinulla oli ongelmia, ilmeisesti vika piili saundiasetuksissa.

-Joo, meidän syntikan (Korg O1/WA) käyttöohje on kateissa emmekä osanneet laittaa soundeja oikeille paikoilleen. General Midin mukaisia standarteja ei tästä meidän laitteesta löydy.

No Encorella tehdystä materiaalista... käytitkö kirjoitettuja stemmoja vai soititteko soinnuilla varustetuista melodialapuista?

-sekä että... mä oon opettanut basson soittoa reaalisointujen mukaan, niin että oppilaat selvisivät melkein paremmin basson soitosta ilman stemmalappua. Kauttaviiva merkinnät nuottien alla aiheuttivat hämminkiä kun mä oon opettanut eri tavalla.

Entäpä kitaristien kanssa?

-Nousevan auringon kanssa käytettiin ihan näitä kitaralappuja. Vähän tason mukaan mä näitä jaoin... heikoimmat ei tahtonut pysyä mukana, ne tarttivat ne sanat siihen mukaan. Tää niille oli hankalaa hahmottaa että kitaran isku tuli 2 ja 4:lle eikä ykköselle ja kolmoselle. Me tehtiin sillein että heikommat soitti ykköstason kitaraa ja edistyneemmät kakkoskitaraa.

Käytittekö te nuotteihin kirjoitettuja käännöksiä kitarasoinnuista lisäohjeen mukaisesti...?

- ei soitimme niillä käännöksillä jotka oppilaat ovat jo oppineet

Entäpä rakenteet. Tuliko niistä ylimääräisiä kysymyksiä?

Ei kyllä ne oli ihan hyviä... paitsi tää kun mä olen yleensä soittanut intro kappaleisiin, niin kun täällä luki että intro on täällä (A:n neljä viimeistä tahtia) niin mun piti käydä kaikille näyttämässä että tuolta se lähtee.

Entäpä Hold on-kappeleen rakenne. Sehän on huomattavasti kimurantimpi.

-Joo, kyllähän sitä tahkottiin juuri tämän rakenteen vuoksi mutta kyllä siitä tuo soittopuoli sujui... mutta tää melodia on siis mullekin aika vaikea, nämä rytmit lähinnä...

Tulihan niistä aika hankalia, kun yritin kirjoittaa hieman sillä tavoin kun laulaja sen fraseeraa.

-Kaikki nämä kakdeksasosatauot ja muut... tässä nousevan auringon talossahan niitä ei ole ja siksi se oli niin paljon helpompi.

Kävi kyllä mielessä oikaista rytmejä, mutta joskus siitäkin kuulee kritiikkiä oppilaiden taholta ja tämäkin on heille varmaan suht' tuttu kappale.

-Aivan, kyllä täälläkin arvostetaan sitä kun on itse ottanut piisin ylös ja soittaa kaikki rytmit kuten alkuperäisessä.

Ongelmia siis oli, mutta saitteko te lopulta mentyä kappaleen läpi?

- Joten kuten, joo. Laulun kanssa oli muutenkin ongelmia kun ambitus on niin suuri. A-duurissa korkein ääni oli cis ja valitusta kyllä tuli, mutta kun kokeilimme alemmaa, melodia ei enää oikein toiminut. Hyvin usein miesten laulamissa kappaleissa melodia ovat hankalia naisille ja meillä ainakin tytöt yleensä hoitelevat laulupuolta.

Minkälaista kokoonpanoa te käytitte?

- Siinä oli kaksi sähkökitaraa ja basso. Kun tulin transponoineeksi kappaletta pienen terassin alas niin basso stemma meni alemmaksi kuin bassolla pääsee, mutta käytössä oli basisti, joka soitti ihan suvereenisti reaalisointumerkinnöistä. Osalla kitaristeja oli ongelmia joidenkin sointujen kanssa, mutta kun ne neuvoi niin kyllähän ne sitten onnistuivat.

Eikö kitarastemman sointutaulukoista ollut apua tähän ongelmaan?

- En tainnut tulla käyttäneeksi kitarastemmaa vaan samassa hötäkässä basistin kanssa kitaristit soittivat melodialapuista. Mutta rummut ja pianot olivat selkeitä ja helppotajuisia. Pianisteille oli apua sointumerkeistä, sillä jotkut soittavat niitä sujuvammin kuin nuotteja. Oikeastaan ainoat kunnan ongelmat Hold On:issä olivat laulumelodia ja se rakenne.

Juhani Hyypän... oletko kokenut tällaista?

-Juu kyllä. Itse joutuu kovasti ottamaan piisejä ylös. Oppilaat osaavat vaatia niitä, eikä niitä vanhoja jaksa itsekään soittaa. Uusista musiikinkirjoista saa aina jotakin kappaleita, mutta ei niissäkään aina kaikki ole käyttökelpoista.

Millaista materiaalia toivoisit lisää, tai missä muodossa toivoisit sen julkaistavan. Oppikirjoja lisää tai tällaista tietokoneavusteista materiaalia

-No tätä bändisoittoa ajatellen tällaista materiaalia jossa olisi eri soittimille stemmat. Esimerkiksi 7-8 luokan pianisteista oli ihan mukavaa soitella oikeita kirjoitettuja kompeja niiden ainaisten pitkien sointujen sijaan. Ja ylipäätään uusista kappaleista mikä tahansa nuotti on kuumaa tavaraa täällä koulussa.

HAASTATTELU 4: Esa-Markku Juutilainen

-Sen verran sanon heti, että en ole tätä bändin kanssa kokeillut, mutta materiaali on erittäin tervetullutta ja mun mielestä tällaista pitäisi olla enemmän. Nimen omaan tällain että hyödynnetään näitä uusia kamoja. Se, että on soittajille omat laput ja saa sekvensseriltä kompit on erittäin tervetullutta.

-Oletko käyttänyt vastaavaa materiaalia aikaisemmin?

-Joo olen tehnyt taustoja sekvensserille, mutta en ehkä ihan näin pitkälle ole tehnyt, että on eri tasoja. Mutta mun mielestä tää on juuri oikeaa sekvensserien käyttöä opetustilanteissa. Näiden tietokoneilla luotujen soittomateriaalien etu on just siinä, että voi vaihdella tempoja ja jopa sävellajeja soittajien tasojen mukaan.

-Onko sinulla ollut teknisiä ongelmia laitteistojen kanssa?

-Kyllä nämä ovat pelanneet. Nythän nämä ovat opettajan työtilassa, mutta tarpeen tullen siirrän ne aina luokkaan. Macia mä käytän vaikka tuo pc:kin on tuossa... enhän mä ole päässyt sisälle ollenkaan tähän windows-touhuun. Mutta syntikoiden ja general midin kanssa ei ollut ongelmia.

-No mennään sitten itse materiaaliin. Sieltä varmaan kokeneena opettajana löysit kommentoitavaa.

-No joo. Semmoinen asia että nämä ykkös- ja kakkostaso ovat ehkä liiankin lähellä toisiaan, että ne voisi yhdistää. Tällaisen perus kokonuotti-puolinuotti-akselin jälkeen on helppo laittaa joku pisteellinen juttu, ne musta menee käsikädessä. Sitten semmoiset spesiaalijutut sinne viimeiseen versioon. Tässä Pollyssä nämä kolme eri tasoa kyllä puoltavat paikkaansa, mutta noin yleisesti.

-Entäpä merkintätavat, olin käyttänyt jotain erikoismerkintöjä, jotka on tarkoitettu nuotinlukua helpottamaan.

-No tää on aika kivat tapa, että on noi bassonkielet ja sitten se nauhanumero. Oon itekin käyttänyt samaa tapaa... opin sen yhdeltä oppilaalta joka oli piirrellyt vihkoonsa näitä apumerkintöjä. Tietysti siinä nyt voi tulla jotain väärinkäsityksiä, mutta tää on kyllä hirveen selkee ja yksinkertainen kun vaan tietää mitä se tarkoittaa.

-Tämähän on tabulatuuriin verrattava apulvälinen. Kannattaako mielestäsi pyrkiä koulussa oikeiden nuottien lukemiseen.

-No sehän se on se lopullinen juttu... tietysti suurin osa basson ja kitaran soittoa tapahtuu varmaan sointumerkeistä tiettyyn tasoon asti. Tässä sinun notaatiossa voisi olla esim erilaisella fontilla ja viivaston yläpuolelle kirjoitettuna myös sointumerkki. Nämä apumerkinnot voisi kirjoittaa viivaston alle vaikka hieman pienemmällä ettei kukaan sotkisi näitä missään nimessä sointuihin. Mutta kannatan kyllä tätä merkintätapaa, koska silloin löytyy kieli ja nauha. Tietysti tabulatuuri on toinen vaihtoehto.

-Mitä mieltä olet siitä että olen kirjoittanut joka soittimelle erilliset stemmat enkä yhteistä partituuria?

-Ehdottoman hyvä juttu. Varsinkin jos jokainen osa kuunnellaan vielä sekvensseriltä niin mikäs sen selkeämpää. Oppilaat eivät pysty lukemaan partituuria, ne sotkeutuvat riveillä heti. Ohjaajalla voisi tietysti olla partsikka.

-Useinhan koulussa soitetaan melodialapusta johon on merkitty soinnut...

-Mutta kasvatuksellisessa mielessä tämä stemmajuttu on parempi, sillä oppilaat joutuvat oikeasti seuraamaan tahteja eivätkä suunnista laulun sanojen mukaan. Tässä ollaan ihan eri tavalla tekemisessä rytmien kanssa. Esimerkiksi tämä bassostemma (Polly, basso 1) on hirveän selkeä kun tässä on pelkkiä puolinuotteja... tietysti tässäkin voisi olla jossain jokin rytmien variaatio tai muunnos, silloin oppilas joutuisi todella seuraamaan skarppina missä mennään... Ihan merkintäjutuista tuli vielä mieleen, että nuo toiset äänet kannattaisi merkitä pienemmällä nuoteilla tai erotella jotenkin. Ja yks asia mitä mä mietin on tämä että sävellajit on aika korkeita jos luokkatilannetta ajattelee niin voi olla vaiketakin laulettavia.

-Myönnetään. Tässä tuli kautta linjan ajateltua vain mistä kappaleet on helppo soittaa..

-Kun tekee sovitusta kouluun niin joutuu ottamaan hirveän paljon asioita huomioon. Tuo on yksi juttu josta joutuu usein valitsemaan, että onko tarkoitus että piisi on helppo soittaa vai helppo laulaa. Ne on kaksi aivan eri asiaa. Monesti jos pudottaa sävellajia, niin soinnuista tulee hankalia... sitten se lopullinen saundikin saattaa kärsiä sävellajin muutoksesta niin paljon että se ei enää toimi...Joo "Hold on" näkyy olevan melko korkea sekini.

-Tässä tietokoneella luodussa materiaalissa on se hyvä puoli, että opettaja voi melko helposti määrittää uuden sävellajin.

-Aivan. A-duuri voisi olla tässä tapauksessa hyvä valinta, silloin ei tulisi vaiketa sointujakaan.

-Viitaniemen koulussa kokeiltiin juuri tätä kappaletta nimenomaan A-duurissa. Ongelmaksi muodostuivat stemmat, joista osa meni liian alas soitettavaksi kitaralla ja bassolla. Kitaralla on tässä kappaleessa kirjoitettuja riffejä joista tuli ongelmallisia. Nuotinluku tuntuu muutenkin aiheuttavan hankaluuksi kitaristeille.

-Ne oppilaat, jotka käy kitaratunneilla kyllä soittelevat kaikenlaista...Joo aika paljonhan käytetään tabulatuureja, mutta tämän ohjelman (Encore 2.52) puitteissa se ei ole mahdollista. Kirjastohan on täynnä tabulatuurinuotteja ja niitä ne kitaristit lainailee ja soittelee itsekseen.... Tää polly toimii kyllä tällaisenaan, nää kolme tasoo...

-Ehkä kaikissa biiseissä ei tarvitsisi olla niin montaa vaikeusastetta?

-Niin... ehkä ei ainakaan kaikilla instrumenteilla. Jos sää koet että jokin stemma vaatii kolmea eri vaikeusastetta niin miksei, mutta ei sitä mun mielestä tarvitse kaikille ympätä. Tuolla sekvensseripuoella oli joitakin rytmisiä juttuja jota kannattaisi vielä hieman kvantisoida.

-Myönnetään. Tuli hieman kiire lopussa ja tekniikkakaan ei totellut aivan moitteettomasti.

-Me tehtiin Karvosen Reijon kanssa semmonen yhtyesoittokirja, johon piti tulla jatkoa. Se oli pelkästään nuottikirja, vanhoja biisejä sovitettuna bändille luokkakäyttöön, vähän niin kuin tässä sun jutussa. Stemmat eivät olleet eritasoisia mutta ne oli kirjoitettu kaikille soittimille... ihan periaatteessa tää systeemi. Tää on ihan hyvä tapa edetä.

Mä oon pahoillani, että en ehtinyt tätä materiaalia kokeileen, mutta olen kyllä sitä mieltä, että tän tyyppistä kamaa tarvitaan enemmän. Tietysti nää syntikka/tietokone jutut ei kaikissa kouluissa läheskään ole sellaisia että voisit jakaa tätä matskua disketillä.

-Siihen minun pitikin vielä puuttua... Tästä materiaalin muodosta, onko tietokoneella luotu materiaali järkevä vaihtoehto kirjalle?

-On tietty niille joilla tällaiset laitteet on käytössä. En tiedä miten yleisiä esimerkiksi nää ohjelmat on... kyllä kai Encore on aika yleinen silloin kun puhutaa nuotinkirjoituksesta... ja luulisi Master Tracksinkin olevat kun se on niin helppokäyttöinen.

-Kaikkissa kouluissa joihin minä otin yhteyttä oli juuri nämä ohjelmat. sekvensseriosaston pitäisi toimia standart midi filena ja periaatteessa nuottienkin. Tuo tiedostomuotojen siirto on vielä ongelma johon en ole suuremmin paneutunut.

-Tää on hankalaa aikaa siinä mielessä, että kun hankkiin jotkut laitteet, niin vuoden kuluttua ne on jo auttamattomasti vanhat. Sitä kaipais kyllä jotain standarteja, joihin voisi luottaa.

-Sinähän teet itse koulukirjoja ja ilmeisesti luot materiaalia omien tarpeittesi mukaan. Tuleeko mieleen minkä tyyppistä yhtyesoitto materiaalia kaipaisit lisää, millaista ei ole vielä olemassa tai mitä saisi olla enemmän?

-No tän tyyppistä ei ole olemassa, voisi kuvitella, että tän tyyppisellä olisi kysyntää. Ehkä sitten vielä melodialapun ja kitara/basso-nuottien lisäksi joku orkesterisoitin. Melkein joka luokasta löytyy joku yksittäinen viulisti, huilisti tai fonisti. Yksinkertaisia lisä-ääniä lisää. Ja lisää laulustemmoja myös. Eli sovittaisit nää biisit isommalle kokoonpanolle, josta voisi vetää sen raakaversioon, jossa on vaan piano, basso, rummut ja kitara. Kokonaan oma lukunsa on sitten nää tekijänoikeudet. Ne maksaa painosmäärästä ja julkaisijasta riippuen kirjoissakin useampia tonneja/kappale. Kustantamot peräänkuuluttaa kovasti tällaisten trad. melodioitten käyttöä tai sitten omia biisejä, koska niistä ei tarvitse maksaa mitään. Kansanlauluista uusia versioita, tähän päivää sopivia... mutta eihän kaikki toimi sillä tavalla. Voisi kuvitella että löytyisi kokoelma polskia, lattareita, blueseja... kaiken ei tarvitse olla rockia. Silloin voisi tehdä pisemmälle tämän kun ei olisi niitä oikeudellisia ongelmia. Mut kyllä mä allekirjotan tän sun hommas... tää systeemi toimii.